

בית אדמו"ר מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

- קובץ -

הערות התמימים ואנ"ש

בית משיח
770

- גיליון א (תרח) -

ש"פ האזינו - שבת שובה, ח' תשרי ה'תשפ"ז
ע"ו שנים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יו"ל ע"י מערכת "הערות התמימים ואנ"ש"
תות"ל המרכזית בית משיח 770

הערות ניתן להגיש לא' מחברי המערכת:

הת' נעם שי' בס

הת' רפאל צמח שי' יצחקוב

הת' מנחם מענדל הכהן שי' כהן

הת' מנחם מענדל הלוי שי' לוי

הת' שמעון יוסף יצחק שי' מישלובין

הת' יוסף יצחק שי' קעניג

הת' שניאור זלמן שי' רוזנבלום

הת' חיים דובער שי' שניאורסאהן

פתח דבר

בשבח והודי' להשי"ת, הננו להגיש לנשיאנו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ולקהל מחבבי התורה ולומדי', את קובץ 'הערות התמימים ואנ"ש - 770 בית משיח' - הראשון לשנה זו, ובו הערות וחידושים בכל מקצועות התורה - בנגלה, בחסידות, ובפרט בתורתנו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ובעניני גאולה ומשיח.

ההערות וחידושי התורה נכתבו ע"י תלמידי התמימים הלומדים בישיבת תומכי-תמימים ליובאוויטש המרכזית 770 בית משיח, ובפרט ע"י התמימים הזוכים ללמוד במשך 'שנה תמימה' - תלמידי ה'קבוצה', וכן ע"י רבני הישיבה, ואנ"ש והתמימים מכל רחבי תבל.

וכידוע מעלת המקום - "בית רבינו שבבבל"¹, "בית משיח", בית מדרשו של נשיא הדור - כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, "מקום קבוע שממנו יוצאת הוראה לאנשי העיר"², ונוסף לכך ה"ה 'מקדש מעט' העיקרי בזמן הגלות, ו"מקום המקדש גופי' דלעתיד"².

קובץ זה דישיבתנו מתייחד בכך אשר הוא חידש את המושג 'קובץ הערות התמימים ואנ"ש'. הקובץ נוסד בשנת תשל"ב בתור מתנה לנשיאנו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לכבוד יום הולדתו י"א ניסן, ובהוראתו הק' נוסף לרשימת ה'ע"א מוסדות' שהוקמו אז.

וע"כ באים אנו בבקשה נפשית לכל אחינו ורעינו אנ"ש והתמימים, חסידי חב"ד ליובאוויטש בכל רחבי תבל, להשתתף עמנו בכתיבת חידושי תורה על מנת להוסיף בכבודו ויקרו של מלכנו - כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

כמו כן נבקש את כל אחד ואחד מקוראינו להטות שכם לפרסום והפצת הקובץ

(1) מגילה כט, א.

(2) חדא"ג מהרש"א שם. וראה בארוכה קונטרס "ואהי להם למקדש מעט" . זה בית רבינו שבבבל", ע"ד בית הכנסת ובית המדרש המרכזי דליובאוויטש שבליובאוויטש ("770"). (ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 465).

בין מכריו וידידיו, כדברי קדשו של כ"ק אד"ש מה"מ, שדווקא עי"ז מיתווסף חיות ותענוג בלימוד התורה.

ויהי רצון, שע"י כתיבת חידו"ת בכלל, והדפסת קובץ זה בפרט, נזכה תיכף ומיד ממש לביטול כל ההעלמות וההסתרים ונזכה ונחזה ב"אור פני מלך חיים"³ באופן ד"לא יכנף עוד מוריק"⁴, בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

המערכת

ימות המשיח, ז' סיון, ערש"ק פר' האזינו, שבת שובה
ה'תשפ"ז (ה' תהא זו שנת פלאות)
קכ"ד שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
וע"ו שנה לנשיאותו

(3) משלי טז, טו.

(4) ישעי' ל, כ.

תוכן ענינים

- 7..... דבר מלכות.
ר"ד ושקו"ט בעת ביקור הרה"ג מרדכי אליהו ליל ב' פ' לך לך, ו' מרחשון ה'תשנ"ב
10..... פרסום ראשון
צילום מכתב ומענות קודש

גאולה ומשיח //

- 13..... התחלת פעולותיו של מלך המשיח בחוץ לארץ
הרה"ח הרה"ג חיים שי' קיד'נר
רב קהילת חב"ד עמנואל
וחבר בי"ד רבני חב"ד באה"ק
23..... החידוש והמעלה שבבית המקדש השלישי.
הת' שלום דובער שי' הענדל
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח
36..... הלכות ברזל בבית המקדש השלישי.
הת' יוסף יצחק שי' קעניג
קבוצה - 770 בית משיח
45..... ב' שלבים בתחיה.
א' התמימים
קבוצה - 770 בית משיח

תורתו של משיח //

- 46..... קביעת הפתגם ביום ש"ז ינחמנו".
הת' יוסף יצחק שי' מזרחי
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

48.....רוב מנין ורוב בנין דבני ישראל

הנ"ל ת' יוסף יצחק שי' מזרחי
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

49.....כמה הערות בקובץ "היכל המלך" חי"ז

כמה מהתמימים שי'
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

// חסידות

51.....הצורך בדברי הע"ח בד"ה החודש תרס"ו

הת' מנחם מענדל שי' גרייזמאן
והת' מנחם מענדל שי' הלוי לוין
קבוצה - 770 בית משיח

דבר מלכות

רשימת הדברים ושקו"ט של כ"ק אדמו"ר שליט"א

בעת ביקור הרה"ג וכו' וכו' מרדכי אליהו

(הרב הראשי דאה"ק) שליט"א

ליל ב' פ' לך לך, ו' מרחשון ה'תשנ"ב

ברכה מכבודו שהקב"ה יזכה אותנו
"לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא"⁶,
"שלא נכשל בדבר הלכה"⁷, וכשאקבל
ברכה כזו, נפסוק הלכה בנוגע לגאולה
(עם היותה ענין על-טבעי) שמשיח
צריך לבוא מיד, ויבוא מיד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בפועל ממש.

ובפרט שיש לכם בית-דין שיש בו
גם כהן (הרב שפירא שליט"א), כפס"ד
הרמב"ם⁸ ש"מצוה להיות בסנהדרין
גדולה כהנים ולוים" (אע"פ ש"אם לא
מצאו אפילו היו כולם ישראלים הרי
זה מותר"), והרי כל הענינים דלעת"ל
יהיו באופן של מצוה מן המובחר (כפי
שאומרים אצלנו: "לכתחילה אריבער"),
ועאכ"כ בהלכות הקשורים בעניני
הגאולה וההכנה לגאולה, שבהם מסיים
וחותם הרמב"ם את ספר ההלכות:
"ובאותו הזמן כו' כל המעדנים מצויין
כעפר, ולא יהי עסק כל העולם אלא
לדעת את ה' בלבד כו', שנאמר⁹ כי

. . יט. הרב אליהו שליט"א: בנוגע
לביהמ"ק – לא צריכים לחכות עד
שיבנוהו (כדעת הרמב"ם שמשיח "בונה
המקדש"), כיון ש"מקדש העתיד שאנו
מצפין בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן
השמים" (כדעת רש"י ותוספות¹).

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ולכן יכול
להתגלות ולבוא גם בלילה², עתה ממש.

הרב אליהו שליט"א: ואז יקויים
היעוד³ "לילה כיום יאיר", כפי שהי'
ביצי"מ⁴. – צריכים לפסוק שתבוא
הגאולה ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תיכף ומיד
ממש, ברגע כמימרא, ובמעשה בפועל
ממש, שאז אין מקום לפלפול ושקו"ט
ומחלוקת שצריך להכריע כדעת הרוב,
ע"ד מארז"ל⁵ "אין למדין הלכה כו' עד
שיאמרו לו הלכה למעשה".

הרב אליהו שליט"א: רצוני לקבל

(1) סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) פרש"י ותוס' שם.

(3) תהלים קלט, יב.

(4) זח"ב לח, א. וראה בהנסמן בנצו"ז שם.

(5) ב"ב קל, ב.

(6) יומא כו, א.

(7) ברכות כה, ב.

(8) הל' סנהדרין פ"ב ה"ב.

(9) ישעי' יא, ט.

מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

בבית¹².
אין ספק בידי שגם כשכבודו נמצא כאן, מחשבתו בארץ ישראל, בציון וירושלים, ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא. ויה"ר שימשיך מקדושת ארץ ישראל גם בחו"ל, וכ"ש וק"ו באנשי חו"ל.

כ. [במענה לבקשתו של הרב אליהו שליט"א לברכת רפואה שלימה עבור הרב יהודה צדקה שליט"א¹³, הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א את זכותו שהעמיד תלמידים הרבה, כהוראת המשנה "והעמידו תלמידים הרבה", שקיימה בפועל במשך שנים רבות. ואח"כ אמר]:

תורה מביאה רפואה לעולם¹⁴. ויה"ר שתהי' רפואה קרובה וגם שלימה בקרוב ממש לכל בני" בכל מקום שהם, ועד להרפואה הכי עיקרית (בהוספה על רפואה כפשוטה) – רפואת הגלות – שעיי"ז שמוסיפים ב"גלות" אות אל"ף, שרומזת לאלופו של עולם, ונעשה מ"גלות" "גאולת"¹⁵, גאולת כל בני" בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, לפני שכבודו חוזר לארץ הקודש, ואז ניסע כולנו יחדיו לארץ ישראל, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו

ולהעיר, שענין זה מובא גם בהלכות תשובה¹⁰, ללא סיום הפסוק "כמים לים מכסים", שמוסיפו בסיום חיבורו דוקא, ויש לומר, שבזה מרומז שבסיום הגלות (מתאים לסיום החיבור) צריך להיות גם "כמים לים מכסים".

"מים" – רומז על תורה, "אין מים אלא תורה", ו"כמים לים מכסים" זה מקור התורה, ששייך במיוחד לרבנים שבבית דין, ובפרט בארץ ישראל, כמ"ש "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" – ה"ז תלוי בכם.

הרב אליהו שליט"א: אנחנו מוכנים לפסוק גם כשנמצאים עדיין בגולה, שהרי אנו פוסקים כדעת הרדב"ז, שגם כשנמצאים בחו"ל ה"ז כמו שנמצאים בא"י (כנ"ל סי"ח), ואנחנו נפסוק שמשיח יבוא מיד ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בתורת החסידות מובא שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא¹¹.

וידועה הראי' מהלכות עירובין – "שדעתו של אדם ודירתו במקום מזונותיו הוא, וכיון שמזונותיו מונחים שם ביה"ש, ה"ז כאילו הוא עצמו שבת שם, ויכול להלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח אע"פ ששבת ולן

(12) שו"ע אדה"ז או"ח סת"ח.

(13) הערת המו"ל: הרב יהודה צדקה זצ"ל נלב"ע ביום א' י"ב מרחשון.

(14) ראה עירובין נד, א. ועוד.

(15) ראה ויק"ר ספל"ב. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ובכ"מ.

(10) פ"ט ה"ב.

(11) כש"ט הוספות סל"ח. וש"נ.

ובכנותינו¹⁶.

הרב אליהו שליט"א: אמן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ברכה והצלחה ותודה רבה.

הרב אליהו שליט"א: תודה רבה כבוד הרב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יה"ר שבקרוב ממש תהי' הגאולה, אזי אבקר את כבודו בהיכל קדשו בארץ הקודש.

הרב אליהו שליט"א (בהתלהבות): ברוך הבא! אני אגיד בשמחה רבה: "ברוך הבא בשם השם".

הרב אליהו שליט"א הציג את בנו, באמרו שיש לו כולל, וצריך לחזק אותו שימשיך ללמוד תורה ויעלה מעלה מעלה ויגדל להיות גדול בתורה. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אמן. "כולל" פירושו – שכולל את כל הרבים הלומדים ועושים מהם ענין אחד, "כולל" בלשון יחיד (ולא "כוללים" בלשון רבים), שקשור עם "יחידו של

(16) בא יו"ד, ט.

עולם". ויה"ר שיחידו של עולם יהי' שרוי ביניהם, וילמדו תורה מתוך שמחה וטוב לבב. ברכה והצלחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא ללוות את הרב אליהו שליט"א ואמר לו (בחיוך): אש"ל – ר"ת אכילה שתי' לוי¹⁷. אכילה ושתי' לא קיימתי, לוי' אקיים.

הרב אליהו שליט"א: יה"ר מהשי"ת שנזכה לביאת הגואל מיד, היום ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עוד הלילה. ובזכות קבלת אורחים נקבל גם פני השכינה¹⁸.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ליווה את הרב אליהו שליט"א, ובהמתינו לנסיעת המכונית, עודד בידו הק' את הנאספים שיחיו שניגנו "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון"¹⁹].

(17) ראה מדרש תהלים מזמור קי. הנסמן בלקו"ש חט"ו ס"ע 501.

(18) ראה שבת קכז, א: "גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה".

(19) ישעי' נה, יב.

פרסום ראשון

א

צילום מכתב

אמיתי - כפר חב"ד
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

ס מענדל שניאורסאהן
ליזכאוויטש

77 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, י"ז מנ"א תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הו"ח אי"א נו"נעסן
מוה' מיכאל דוד שי

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אודות מצב זוג' חי',

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד
וחו"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה

הפ"נ שבמכ' יקרא בעה רצון על הציון הק'.

ב"ה, י"ז מני"א תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ כו'
מוה' מיכאל דוד שי'

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוג' תי',
השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד זחוי"ק בעתה
ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה מ. שניאורסאהן

הפ"נ שבמכ' יקרא בעת רצון על הציון הק'.

צילום המכתב והמענות מתפרסמים באדיבות מערכת "היכל המלך" וזכות הרבים
תלוי' בהם.

מוה' מיכאל דוד שי' : אמיתי, כפר-חב"ד.

ב

מענות קודש מחורף תשנ"ד

א

[ערב חג הסוכות, תשנ"ד]

להנערה חי' שושנה ברגר, הלומדת בסמינר "בית רבקה" בכפר חב"ד,
ששאלה באיזה אפשרות של מגמה לבחור,
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א השיב שתצטרף למגמת גננות, ונתן
את ברכתו הק'.

ב

[י"ט טבת, תשנ"ד]

להת' מנחם מענדל ג'רופי, ששאל האם לקבל ההצעה למשרת מלמד
בכיתה א' בתלמוד תורה חב"ד בקריית אתא, ושזו תהי' שנת השליחות
שלו,
מענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: הסכמה וברכה לקבל המשרה
בקריית אתא.

ג

[י"ט שבט, תשנ"ד]

לר' יעקב צבי בן ארי, ששאל האם להמשיך להתגורר בקריית חב"ד בצפת,
או לקנות דירה ולהתגורר מחוץ לקרייה,
מענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: בקריית חב"ד. ברכה.

מרשימות המזכיר הרב יהודה ליב ע"ה גראנער, מתוך פרויקט "מענות מלך".

מענה ב': ראה מענה נוסף אליו – קובץ "היכל המלך" חט"ז ע' 711.

התחלת פעולותיו של מלך המשיח בחוץ לארץ¹

הרה"ח הרה"ג חיים שי' קיז'נר
רב קהילת חב"ד עמנואל
וחבר בי"ד רבני חב"ד באה"ק

מקום התגלותו של מלך המשיח בבית רבינו שבבבל

בקונטרס בית רבינו שבבבל² כותב כ"ק אדמו"ר מלך דהמשיח שליט"א:

"וכיון שעיקר ענינו של "בית רבינו שבבבל" הוא קיבוץ ואסיפת כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש - "הרי הוא . . . מקום המקדש גופי' דלעתיד", שבו יתגלה המקדש דלעתיד, ומשם ישוב לירושלים . . . ועפ"ז מובן גודל העילוי ד"בית רבינו" - "מקדש מעט" העיקרי בגלות האחרון, "שנסע מקדש וישב שם" . . . ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב לירושלים".

ומבואר בדבריו הק', שתחילתה של הגאולה והתגלות מלך המשיח תהיה ב"בית רבינו שבבבל" - 770, ומשם תשוב לירושלים, לארץ הקודש, ולכל העולם כולו.

ויש לעיין בפשטות עניין זה, מהו המקור לכך שהגאולה תתחיל דווקא מ"בית רבינו שבבבל"? ועוד ועיקר - האם תחילת הגאולה יכולה להתרחש בחוץ לארץ, או שמוכרחת להתחיל דווקא בארץ ישראל?

הנה בנוגע לעניין התגלותו של מלך המשיח בחוץ לארץ, מצינו בכ"מ בהם מבואר שההתגלות צריכה להתרחש דווקא בארץ ישראל, ולא אפשרי שתתחיל מחו"ל:

אחד המקורות לכך הם דברי הרמב"ם באיגרת תימן³, שכתב לגבי משיחי השקר שהיו בתקופתו, וז"ל⁴:

(1) מתוך שיעור גאולה ומשיח שנמסר בבית משיח - 770. נערך על ידי א' מחברי המערכת.

(2) ס"ד וסוס"ו.

(3) ולהעיר שישנם דעות חלוקות בעניין סמכות איגרת תימן, ואכ"מ.

(4) פ"ד.

"עמידת המשיח ובאיזה מקום יראה בתחלה יראה בארץ ישראל כי בארץ ישראל תהיה תחלת הראותו שנאמר⁵ "ופתאום יבא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא אמר ה' צבאות" . . ואחר שיגלה בארץ הצבי אז תמשך האומה ותתפשט מזרח מערב".

ומפורש בדבריו שמשח יעמוד תחילה באה"ק, ומשם ימשיך הלאה ויפעל לגאולת העולם כולו.

וכן נאמר במדרש⁶: "מצאתי דוד עבדי, היכן מצאתי אותו, בסדום". וסדום הרי נמצאת בא"י, וכמו שפי' האברבנאל⁷: "סדום" . . שהיא היתה מנחלת ה' ובכלל הארץ⁸. וכן כתב בספר הזהר⁹: "יתגלי מלכא משיחא בארעא דגליל". ופירשו בזה¹⁰, שבגליל גופא יתגלה תחילה בטברי¹¹.

ולכאורה מכל הנ"ל מוכח שראשית התגלותו של מלך המשיח אינה יכולה להיות בחו"ל, וא"כ יש להבין את דברי כ"ק אד"ש מה"מ בקונטרס 'בית רבינו שבבבל', שביאת והתגלות משיח תתחיל מ-770 הנמצא בחו"ל.

ב

משיח יושב בשער רומי – שבארץ ישראל

ויובן זה בהקדים המסופר בגמ' לגבי מיקומו של מלך המשיח בזמן הגלות¹²:
 "ר' יהושע בן לוי אשכח לאליהו . . אמר ליה אימת אתי משיח, אמר ליה: זיל שייליה לדידיה (למשיח). והיכא יתיב? אפיתחא דרומי".
 והנה מכאן מובן לכאורה, שמשח מקומו בחו"ל¹³.

(5) מלאכי ג, א.

(6) ב"ד וירא נ, י. וראה ג"כ לקו"ש חל"ה ע' 74.

(7) בראשית יח, כב.

(8) ולהעיר מפירש"י ביחזקאל (טז, מה): סדום הסמוכה לארץ ישראל.

(9) ח"א קיט, א. ח"ב ז, ב. ט, רע"א. רכ, א.

(10) ראה נצו"א לזח"ב שם (ז ב. רכ א). נצו"ז לזחר שם. וש"נ.

(11) ולהעיר מדברי כ"ק אד"ש מה"מ ביחידות להרב מרדכי אליהו (י"א אייר תשמ"ט):

"במדרשי חז"ל מצינו שמשח צדקנו (אליהו הנביא) יתגלה תחילה בגליל, ובגליל גופא - בטבריא; אבל, איש לא יקפיד גם אם אליהו הנביא יבוא בחוץ לארץ, אפילו בברוקלין, ולמחרתו יבוא משיח לטבריא".

(12) סנהדרין צח, א.

(13) ויובן בעומק יותר, יותר כהמשך דברי הגמ' שם שסימן זיהויו זהו שהוא מתיר תחבושת אחת ומיד קושר אחרת כדי שלא יהיה שיהוי בביאתו, כלומר שמיד כאשר יודיעו לו משמים שעליו להתגלות ה"ה מוכן

אבל עדיין אין ראי' מוכחת מכך. כיוון שיש שפי' שאין הכוונה בסיפור הגמ' לעיר רומא הידועה הנמצאת באיטליה, אלא למקום אחר - בא"י, וכמו שפי' האלשיך¹⁴ בנוגע לסיפור זה:

"אך הנה בעינינו ראינו עוד היום קרוב לצפורי עיר ששמה רומי ושם היה מושב אנטונינוס, ויסב את שמה רומי כשם עיר מלכותו, והיא בקרב ארץ ישראל הארץ הקדושה, ועליה אמר כי המשיח כנגד פתחה של רומי על השמים כבודו ושם דבר ריב"ל . . כי אינה כרך גדול של רומי כ"א רומי הקרובה".

וא"כ יוצא (לפי פי' זה עכ"פ¹⁵), שגם סיפור זה בגמ' אינו מוכיח את אפשריות עמידת המשיח בחו"ל - כיוון מדובר על עיר ושמה 'רומי' שנמצאת בתוך תחומה של ארץ ישראל (שאנטונינוס הגיע לארץ ישראל, ובנה עיר, וקרא לה גם כן בשם רומי כשם עיר מלכותו), ועל פתח עיר זו יושב המשיח.

וא"כ הדרה קושיא לדוכתא, האם יש ראי' מוחלטת לגבי הכרח מיקומו של מלך המשיח בתחילת התגלותו - באה"ק או בחו"ל.

ג

הגאולה צריכה להתחיל דווקא בחוץ לארץ

ובהקדים, דהנה מפורש בכמה נבואות אודות לע"ל שהגאולה תתחיל דווקא מהגלות בחו"ל. וכמו"ש בהושע¹⁶:

"ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ", וכמבואר במפרשים עה"פ¹⁷, שהגאולה תתחיל לאחר שבנ"י ישימו להם "ראש אחד", שיעמוד בראשם כמשיח, וכולם יעלו יחד עימו מן הגלות לארץ ישראל.

וכן עה"פ בשה"ש¹⁸: "מי יתנך כאח לי". מבאר התרגום: "באותו זמנא יתגלי

להביא את הגאולה, מהמקום שבו הוא נמצא כעת, שהרי לא יתכן לומר שמתיר אחד בשביל לא להתמהמה אבל אח"כ יצטרך ריבוי זמן עד שיבא לא"י, ואפי' באם מגיע ב'ענני שמיא', הרי זה בודאי לוקח שיהוי זמן עכ"פ.

14) שושנת העמקים על שה"ש ז, ו. ושם מבאר זאת לעניין שהמשיח יכול לבא בכל רגע כי הוא קרוב ונמצא ממש בתוך א"י.

15) ראה גם בפירש"י בגמ' שם שמפרש שאין הכוונה לפתח העיר כפשוטו אלא לג"ע המכוון כנגדו וכן בכ"מ.

16) ב, ב.

17) מצודות. רד"ק. ועוד. וכן בתרגום יונתן שם: ויתכנסון . . בני ישראל כחדא וימנון להון ריש חד מן בית דוד ויסקון מן ארעא גלותהון.

18) ח, א.

מלכא משיחא לכנישתא דישראל, וימרון ליה בני ישראל אתה תהא עמנא לאח ונסק לירושלים¹⁹."

היינו שמלך המשיח יתגלה בגלות, ומשם אח"כ מעלה את בנ"י לירושלים. ובפשטות הכוונה שמלך המשיח נמצא בחו"ל, ואומר לבנ"י "נעלה לירושלים".

ועוד אמרו במדרש²⁰: "מלך המשיח, שעתיד ליפרע מאדום, יושב עמהם במדינה", כלומר שמשיח יושב במדינת אדום לפני שהוא נפרע מהם.

וע"פ כל הנ"ל נראה לכאורה דלא כהמבואר ברמב"ם באיגרת תימן, שהמשיח מוכרח להופיע קודם בא"י.

ד

השאלה האם הגאולה תתחיל בא"י או בחו"ל תלויה במחלוקת תנאים

ויובן בהקדים דיוק במקור דברי הגמ' המובאים ב"קונטרס בית רבנו שבבבל", דאיתא במס' מגילה²¹:

"תניא ר"ש בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן; גלו למצרים שכינה עמהן . . גלו לבבל שכינה עמהן . . ואף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן . . בבבל היכא? אמר אביי: בבי כנישתא דהוצל ובבי כנישתא דשף ויטיב בנהרדעא. ולא תימא הכא והכא, אלא זמנין הכא וזמנין הכא."

הנה בדברי הגמ' המדברת על "בית רבנו שבבבל" - הכוונה לבית מדרשו של רב, שהיה בית המדרש והישיבה המרכזית בבבל, ושם חובר התלמוד הבבלי, ובית מדרש זה היה מרכז התורה (והשכינה) בזמן ההוא.

לעומת זאת מצינו במס' ר"ה²² את דברי רבי יוחנן - ששהה בא"י וישיבתו הייתה בטבריה, ומשם חיבר את התלמוד ירושלמי - האומר שמשם עתידין להיגאל תחילה:

"אמר רב יהודה בר אידי א"ר יוחנן: עשר מסעות נסעה שכינה . . וכנגדן גלתה סנהדרין . . מלשכת הגזית לחנות. ומחנות לירושלים. ומירושלים ליבנה. ומיבנה

(19) [= באותו זמן יתגלה מלך המשיח לכנסת ישראל ויאמרו לו אתה תהיה עימנו ונעלה לירושלים].

(20) שמו"ר א, לא.

(21) כט, א.

(22) לא, א.

לאושא. ומאושא ליבנה. ומיבנה לאושא. ומאושא לשפרעם. ומשפרעם לבית שערים. ומבית שערים לצפורי. ומצפורי לטבריא. וטבריא עמוקה מכולן. . א"ר יוחנן ומשם עתידין ליגאל שנאמר²³ התנערי מעפר קומי שבי".

ומדברי הגמ' מובן, שעתידים להיגאל תחילה דווקא מטבריא, וא"כ מוכח שהגאולה תתחיל מארץ ישראל.

וצריך להבין מהיכן תתחיל הגאולה למסקנא, וכמי ההכרעה: האם מטברי' כדעת ר"י, מחו"ל כדעת רב או שמשיהי יתגלה תחילה בכלל בירושלים כדברי הרמב"ם.

ולהבין זה יש לעיין תחילה בגוף המחלוקת בין רב לר"י היכן תתחיל התגלות השכינה לע"ל, ומהיכן עתידין להיגאל.

ובמיוחד ע"פ הידוע²⁴ ש"רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן", וא"כ לכאורה הפסיקה היא כדברי ר"י, שהתגלות השכינה תתחיל מטברי', ולא כדברי כ"ק אד"ש מה"מ בקונטרס הנ"ל שמשמע שהגאולה תתחיל מבית רבנו שבבבל.

ה

החילוק בין דעת רבי יוחנן לדעת רב

והנה יש לעיין בזה, שהרי רב ורבי יוחנן חיו באותה התקופה, אך ביחס שבין רבי יוחנן לרב, איתא בחולין²⁵:

"רב חייא בר יוסף אשכחינהו לרבי יוחנן וריש לקיש דיתבי וקאמרי . . אמר להו האלקים מורי בה רב . . א"ל ריש לקיש מנו רב? ומנו רב ולא ידענא ליה?! א"ר יוחנן ולא נהירא ליה לאותו תלמיד ששימש את רבי רבה ור' חייא? והאלהים כל אותן שנים ששימש אותו תלמיד בישיבה אני שמשתי בעמידה".

היינו: ריש לקיש שאל את ר"י שאלה, ור"י השיב בזה תשובה. ואמרו לפניו שרב פסק בדין הזה באופן אחר. ושאל ריש לקיש: "מיהו רב שאתחשב בדעתו?", ור"י ענה: רב הוא יותר גדול ממני. והראי', שכאשר היינו יושבים לפני רבי יהודה הנשיא, הייתי צריך לעמוד בפניו מפני כבודו. אך רב היה יושב, כיון שהיה יותר חשוב.

לכאורה מדברי הגמ' הנ"ל משמע שרב בר סמכא יותר, וא"כ צ"ל מדוע הלכה נפסקת

(23) ישעיהו נב, ב.

(24) ביצה ד, א.

(25) נד, א. וראה גם צה, ב.

כמו ר"י.

ותי' בזה הריטב"א²⁶: "דהא דקי"ל דרב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן משום דר' יוחנן חכם טפי אלא דלא אסתיעא ליה מילתא לאסתמוכי לתנא", עכ"ל.

שאע"פ שרב היה כתנא והיה גדול יותר מר"י - רב לא קיבל סמיכה, משא"כ ר"י שאף נקרא 'רבי' כיוון שקיבל סמיכה.

ו

החילוק בין שיטת לימודו של ר"י לשיטת רב

והנה יש לדייק בדברי הגמ' בר"ה, כמ"ש שם "משם עתידין ליגאל שנאמר התנערי מעפר קומי שבי". וכן פירש"י²⁷: "שפלים היו אז מכל המסעות שגלו".

כלומר, ר"י סובר שהגאולה תתחיל דווקא מטברי' משום שזהו המקום הכי נמוך ושפל שאליו גלתה השכינה, ושיפלותו כמו עפר, ומשם עתידים (רק) להתרומם.

ויוצא מכל הנ"ל, שדווקא מהמקום הכי תחתון שאליו גלתה השכינה בזמן הגלות - משם תתחיל הגאולה לע"ל.

יוצא מכל הנ"ל, שכאשר ר"י מדבר על מרכז השכינה והתורה בגלות, הוא מתכוון למקומו שבו הוא נמצא (בתור הממשיך המרכזי של שלשלת התורה) ובו הוא מלמד תורה לתלמידים. וא"כ לדעתו ה"בית רבנו" שבארץ ישראל, זה היה במקומו שלו - בטבריה, שבה הייתה ישיבתו של רבי יוחנן.

וזהו לפי הנ"ל - שהגאולה תתחיל מהמקום הנמוך ביותר שאליו הגיעה השכינה, לכן לדעתו הגלות האחרונה שהשכינה גלתה היא לטברי', המקום הכי נמוך.

וזהו בדומה למה שכתב החיד"א²⁸:

"האמוראים הראשונים מתחילה שחיברו ירושלמי, זכו לברר ניצוצות גדולים בסוד לאה. ואחר כך שנתחזק מאוד הגלות, היו מבררים בטורח וחיברו תלמוד בבלי, כמו שכתב הרמ"ז. ואחר כך האחרונים פירשו הירושלמי, וזה היה על ידי עסק הבבלי, ומשם באו לפרש הירושלמי ועלו בידם שניים כהלכתם".

26) כתובות דף ז, א. וכן כתב בזה החוות יאיר (סי' צד): דכיון דרב תנא הוא ופליג הוה לן למפסק כוותיה לגבי ר"י. ועוד.

27) ד"ה וטברי' עמוקה מכולן.

28) שם הגדולים, מערכת ספרים, תלמוד.

היינו שישנו חילוק בין עבודת הבירורים שנפעלת ע"י תלמוד בבלי וע"י תלמוד ירושלמי; בתחילה, קושי והעלם הגלות היה מועט, והתלמוד הירושלמי הספיק לצורך העלאת הניצוצות.

אבל לאחר דמכן הגלות הפכה לקשה יותר ונהיה צורך לברר ניצוצות גדולים יותר, ולכן נוצר הצורך בתלמוד בבלי שיעלה אף ניצוצות אלו.

וממשיך שם החיד"א: "מזה תשכיל תוקף קדושת נשמת הרמב"ם שחיבר הלכות על הירושלמי, ורבנו יהודה בר יקר שעשה פירוש לירושלמי. ומכל מקום גם הם היו צריכים לעסוק ביותר בבבלי".

והנה ידוע, שאת תלמוד הירושלמי חיבר ר"י (בטברי'), ואת התלמוד הבבלי חיבר רב (בבבלי). וא"כ ע"פ ביאור החיד"א הנ"ל יוצא, שבכדי לברר ניצוצות לא היה מספיק את לימודו של ר"י בתלמוד ירושלמי, והיה צורך בבירור עמוק יותר, ע"י תלמוד הבבלי.

ואולי יש להעיר ע"פ הידוע ש"במחשכים הושיבני . . . זה תלמודה של בבלי"²⁹, וזאת משום שיש צורך לעסוק בריבוי הפלפול והיגיעה וכו', והרי"ז חושך ומקום נמוך יותר ביחס לתלמוד א"³⁰.

ויוצא, שאע"פ שר"י אמר שהשכינה גלתה עשר פעמים, הנה במס' מגילה³¹ נאמר נוסף על כך - שהשכינה גלתה למקום עמוק ונמוך עוד יותר, לבבלי.

וגלות זו אינה נכלל בעשר גלויות שמנה ר"י, כי לפי דרגתו של ר"י ניצוצות אלו אינם שייכים לבירור.

ומטרת גלות השכינה לבבלי, הייתה כדי לברר ניצוצות גדולים יותר. ולכן השכינה בזמן הגלות שורה ב"בית רבינו שבבבלי" - מקומו של רב, כי שם הוא עיקר הבירור בתקופה ההיא, של הניצוצות הנמוכים יותר.

והנה מכל הנ"ל עולה שאין כלל מחלוקת בין רב לר"י לגבי מיקום תחילת הגאולה, כיוון שדברי שניהם מיוסדים על אותו עיקרון - שהגאולה צריכדה להתחיל מהמקום הנמוך ביותר, שבו הוא הבירור התחתון ביותר. ומאותה גמ' שמוכיחה שמשיח צריך לבוא מארץ ישראל (טברי'), משום ש"עמוקה מכולם", מובנת ג"כ שיטת רב שהגאולה תתחיל מבבלי, כיוון שבדרגתו שם הוא הבירור הנמוך יותר.

(29) סנהדרין כד, א.

(30) ראה לקו"ש חט"ז פורים שיחה ג', ועוד.

(31) כט, א.

החידוש בבירור של חצי כדור התחתון

ומכל זה יובנו דברי כ"ק אד"ש מה"מ בקונטרס 'בית רבינו שבבבל' - שכמו שישנם עשר גלויות שגלתה השכינה, כך גם "עשר גלויות גלתה ליובאוויטש", היינו כדברי ר"י שהשכינה עתידה לחזור מטברי' - כיון שעמוקה מכולן, שזהו המקום הנמוך ביותר שהגיע אליו השכינה. ולאחר מכן גלתה השכינה אף לחצי הכדור התחתון, על מנת לברר ניצוצות נמוכים עוד יותר.

ולביאור השייכות בין "עמוקה מכולן" לחצי כדור התחתון, יש לעיין בדברי כ"ק אדמו"ר הרי"צ במענה לשאלת כ"ק אד"ש מה"מ³²:

"חתני יקירי וחביבי הרב וכו' הרמ"מ שיחיה [כ"ק אד"ש מה"מ], שלום וברכה. במענה על שאלתך לומר, שמעתי אומרים בשם כבוד קדושת רבנו הגדול [כ"ק אדמו"ר הזקן] זיע"א, שבאמריקא לא היה מתן תורה, ואם אפשר בבקשה לבאר לי.

השמועה אשר שמעת בשם הוד כבוד קדושת רבנו הגדול נבג"מ זיע"א אודות אמריקא ביחס לגילוי דמתן תורה נכונה היא. אמנם הלשון שאתה כותב 'אשר באמריקא לא היה מתן תורה' משובש הוא, ואבאר לך את העניין".

בדרוש להבין קושיית התוכנים³³ כותב כ"ק אדה"ז³⁴:

"ותירוצם אינו אמת, שתמצו מפני שאדם יסודו מעפר, וכל יסוד מושך את יסודו, לכך מושכת הארץ את בני אדם שהם יסודם ואין מניח להם ליפול, אבל זה אינו אמת³⁵,

ורבנו [אדמו"ר הזקן] אמר, התירוץ האמיתי מבואר בעץ חיים, שהתשעה גלגלים מקבלים מבחינת עיגולים, ובעיגול אין בו מעלה ומטה. ומאי טעמא אותם בני אדם שהם כנגדנו למטה, הרקיע שעליהם הוא למעלה בהשוואה אחת עם הרקיע שעלינו, והארץ דשם, למטה לגבי הרקיע שעליהם.

אך כפי בחינת יושר שהוא בהדרגה מעלה ומטה, הראש והסוף, אצלנו המעלה. כי אצלנו נגלה אלקות יותר. שהרי ארץ ישראל עשר קדושות, בית המקדש של קבלת התורה אצלנו.

הגהה מהצמח צדק: "כמו עיקר השראת הנשמה היא במוח. ומהיות שמצד הגלגלים

(32) אג"ק ח"ב ע' תצו.

(33) נדפס במאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תעז.

(34) במענה לשאלה איך יכול להיות שבאמריקא אנשים הולכים על הרגליים - הרי היא נמצאת בתחתית כדור הארץ, וא"כ הרי אנשים הולכים עם הרגליים למעלה ועם הראש למטה. אז תמוה כיצד הם לא נופלים.

(35) אדה"ז מצטט מהספר 'נחמד ונעים' (שער שלישי סי' נה).

אין שייך מעלה ומטה, אם כן גם בני אדם שכנגד כפות רגלינו, הנה שמה הרקיע והארץ הוא מעלה ומטה כמו כאן".

כלומר, שיש בחינת עיגולים ויש בחינת יושר, ובגלל שהכוכבים מקבלים גם מבחי' עיגולים, ובעיגול אין מעלה ומטה - לכן אם מסתכלים באופן רגיל זה נראה כאילו הראש למטה. אבל באמת זהו עיגול, והשמים מקיפים את הכל.

והרבי הרי"צ מבאר זאת לכ"ק אד"ש מה"מ: "הדרוש הוא מקור השמועה אמורה במכתבך,

"שאין דורשים ביאור כלל אשר ההפרש הוא רק במדרגות דעיגולים ויושר. בעיגולים לא שייך מעלה ומטה, בעיגול אין דבר כזה מעלה ומטה. רק במדרגות של יושר זה התחלקות מעלה מטה. והדבר מובן מאליה, שמאחר שיש מדרגות חלוקות גם בחצי כדור זה עצמו, כל שכן שיש הפרש בין שני חצאי הכדורים".

גם בעיגול של למעלה, בעיגול של ארץ ישראל, הרי בארץ ישראל יש מדרגות. בכללות ארץ ישראל נמצאת בחצי כדור העליון ואמריקה בחצי כדור התחתון. וזה בחינת עיגולים, אך אין בזה בחי' מעלה ומטה והכל בשווה. אבל בתוך החצי כדור התחתון גופא, וגם מחצי לגבי משנהו, וודאי שיש הבדלים.

שהרי כמו שבארץ ישראל יש עשר קדושות אחת מעל השנייה. כך גם בכדור הארץ - יש מקום שבו היה יותר גילוי מתן תורה, ויש מקום שפחות.

ומסיים אדמו"ר הרי"צ: "אי אפשר להגיד שבכלל לא היה פה מתן תורה. . . הנה כשהעמיד המקום ואמר 'אנכי השם אלוקיך', הייתה הארץ חלה [התחלחה], הרי הנה בחלחול זה הרי אי אפשר לחלק בין חצי כדור זה לשני.

וכן איתא במדרש רבה³⁶: "כשנתן הקדוש ברוך הוא את התורה ציפור לא צווחה, עוף לא פרח, שור לא געה, וכו' אלא העולם שותק ומחריש".

והנה בכל אלו לא שייך לחלק בין שני החצאים של כדור הארץ, שהרי גם בחצי התחתון הציפורים לא צווחו בזמן מתן תורה. וכמובן שכמו שהן לא צווחו באזור הר סיני, ולא בארץ ישראל, ולא בכל החצי העליון, גם בחצי השני הן לא צווחו.

והכוונה בזה שלא היה מתן תורה, היא בנוגע להפעולה של מתן תורה באותה תוקף כמו שהיה בחצי כדור העליון, שבאותו אופן היא לא התרחשה.

וכעניין מ"ש לגבי "תורה חדשה מאיתי תצא". לא הכוונה שתהיה תורה חדשה לגמרי, שהרי "לא יהי' מ"ת עוד פעם", אלא שהדברים שיתגלו בתוך התורה שניתנה כבר במ"ת, יהיו כמו דבר חדש לגמרי.

והנה ע"פ כל הנ"ל מוכח שכאשר הגמ' מדברת על רב: "גלו לבבל שכינה עמהם", שכמו שצריך לברר את המקום הכי תחתון, את טברי' העמוקה - כך גם צריך לברר את חצי כדור התחתון, שבו - לפי דברי אדמו"ר הזקן לא הייתה ההשפעה של מתן תורה באותו תוקף כמו בחצי כדור העליון.

וע"פ כל הנ"ל יובנו דברי כ"ק אד"ש מה"מ בבירור - הכיצד יכולה הגאולה להתחיל מחוץ לארץ, היפך מהנכתב באגרת תימן ועוד, וזהו ע"פ המבואר לעיל.

ואדרבה, הבירור של הגלות ותהליך הגאולה הם ממש בהתאם להשתלשלות של התורה למקומות הכי נמוכים, ולא רק בארץ ישראל, אלא אף בבבל, ומבבל זה מגיע גם עד למקומות שההתפשטות של מ"ת בכלל לא הגיעה לשם³⁷.

וזהו ממש כמו המשל הידוע בתורת החסידות³⁸:

"ועד"מ כשצריכים להגביה איזה דבר מן הארץ ע"י כלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגביה הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו. משא"כ אם היה מתחיל מאמצע הכותל לא היה מגביה התחתונים".

שכדי להגביה את העולם יש צורך לברר דווקא אף את החלקים הכי תחתונים שלו, ודווקא (ורק) כך, יתברר העולם כולו.

(37) ולהעיר מדברי אדמו"ר הריי"צ בעת עזיבתו את רוסיה: "אין זה מצד ההכרח אלא סדר מסודר ישנו כאן".

(38) תו"א ד, א.

החידוש והמעלה שבבית המקדש השלישי

ביאור בדרך אפשר במאמר ד"ה גדול יהיה תשכ"ב

הת' שלום דובער שי' הענדל
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

בביהמ"ק הג' המקום עצמו יהי' כלי לגילוי שלמעלה ממנו

במאמר ד"ה¹ "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון"², מביא³ כ"ק אד"ש מה"מ את פי' הזהר⁴ ש"הבית הזה האחרון" מוסב על בית המקדש השלישי - שהוא יהי' גדול יותר מבית ראשון ומבית שני (דשניהם נכללים ב'מן הראשון'), כי שניהם לא הי' להם קיום, משא"כ בית שלישי שיהי' קיים בקיום נצחי.

וממשיך לבאר במאמר⁵ את מעלת ביהמ"ק השלישי (ע"פ פי' הזהר הנ"ל), שמעלתו היא גם מצד מקום המקדש, דמקום המקדש עצמו (גם לפני בנין ביהמ"ק) הוא למעלה יותר מהמקום דכל העולם.

וזהו מ"ש⁶ "מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים". ותרגומו; "לית דין אתר הדיוט".

שהמקום דכל העולם הוא 'אתר הדיוט', לפי שנברא בעשרה מאמרות שנקראים "מילין דהדיוטא". אך מקום המקדש אינו אתר הדיוט, כי בעשרה מאמרות נאמר⁷

(1) תשכ"ב. נדפס בסה"מ מלוקט ח"ד ע' שלג ואילך.

(2) חגי ב, ט.

(3) בס"א.

(4) ח"א כח, ב.

(5) ס"ב.

(6) ויצא כח, יז.

(7) בראשית א, ג.

"ויאמר אלוקים", ובמקום המקדש הי' הגילוי דשם הוי' כמ"ש⁸ "אכן יש הוי' במקום הזה".

ומבאר באריכות במאמר, היאך מקום המקדש מכיל ב' תנועות מנוגדות - דאף שגם המקום של המקדש נברא בעשרה מאמרות (כמו כל מקום בעולם) ומתהווה משם אלוקים ולכן גם מקום המקדש עצמו מוגדר בגדרי מקום וזמן - גדרי העולם.

אך מצד שני "לית דין אתר הדיוט" והתהוותו משם הוי' ("אכן יש הוי' במקום הזה") שלמעלה מההגבלות של העולם (ולכן אין לנבראים ממנו את ההגבלה וההתחלקות של מקום וזמן).

ואחרי שקו"ט וכמה ביאורים בעניין זה, מבאר⁹ ביאור חדש בעניין יחוד הוי' ואלוקים (שמתגלה במקום המקדש), וזלה"ק:

"דשני השמות הוי' ואלוקים הם שמותיו של הקב"ה שלמעלה משניהם, אלא שכך עלה ברצונו ית' שהגילוי שלו יהי' בשני הקוין דבלי גבול וגבול (גילוי וצמצום)".

היינו, דזה שהגבול דהעולם שמצד שם אלוקים אינו מסתיר על שם הוי' - אי"ז מצד ששם הוי' הוא למעלה משם אלוקים, אלא מפני שהגבול שמגיע משם אלוקים, והבל"ג שמגיע משם הוי' שניהם הם ב' קוין שבהם מתגלה הקב"ה (שלמעלה משניהם), ולכן לא שייך שיעלימו ויסתירו זה ע"ז (ע"ד שאין עצם מסתיר על עצם). ובלה"ק: "דכיון שגם הצמצום דשם אלוקים הוא חד עם הוי', אין שייך שיסתיר לגבי".

ולפי"ז מבאר את מעלת מקום המקדש - שהלשון "לית דין אתר הדיוט", שמקום המקדש אינו אתר הדיוט, שהגילוי שלמעלה מהמקום שהאיר במקום היה מצד המקום עצמו.

ומבאר¹⁰, שמעלה זו במקום המקדש (שהבל"ג והגבול עניינם אחד) תתגלה דווקא בבית המקדש השלישי.

וזה משום שכדי שיתגלה בב' השמות הוי' ואלוקים שעניינם אחד ("שמותיו של הקב"ה שלמעלה משניהם") הוא ע"י גילוי הכתר שלמעלה מהשתלשלות, ובלה"ק:

"דכמו שענין ההתחלקות בספירות (חכמה, בינה וכו') הוא (בעיקר) בספירות הגלויות דאצילות, משא"כ עשר ספירות הגנוזות שבכתר הם כלולים כאחד, עד"ז הוא גם בענין ההתחלקות דבאורות וכלים (גילוי והעלם), שבעשר ספירות בגנוזות הם (האורות והכלים) בהתאחדות".

(8) בראשית כח, טז.

(9) ס"ח.

(10) ס"ט.

והנה כמבואר במאמר, זה שבבית השלישי יתגלה הכתר זהו ע"פ מארז"ל "עלה אריה במזל אריה והחריב את אריאל כו' ע"מ שיבוא אריה במזל אריה ויבנה אריאל".

ומבאר, שזהו ע"ד החילוק בין המעלה ד'בעלי תשובה' לגבי מעלת הצדיקים. דעבודת הצדיקים - מגעת בהשתלשלות, ועבודת הבעלי תשובה - בלמעלה מהשתלשלות.

וזהי המעלה של ביהמ"ק הג', שמגיע אחרי התיקון בחורבן עבודת התשובה, שזה מגיע בלמעלה מהשתלשלות, שזהו "יבא ארי' במזל ארי' ויבנה את אריאל", דארי' זה הקב"ה, דכתיב ביה 'אריה שאג מי לא יירא' - שמגיע בכתר שלמעלה מהשתלשלות.

ומוסיף כ"ק אד"ש מה"מ, שגם ביהמ"ק השני נבנה לאחר התיקון והתשובה על חורבן ביהמ"ק הראשון. ובפשטות - מאמרז"ל הנ"ל (שנאמר על בית ראשון), מ"מ בביהמ"ק השלישי יהיה נעלה ותקף יותר. ולכן גם בית שני נחרב - בשביל שלאחרי העבודה בגלות שלאחריו יגיעו לשלימות עבודת התשובה.

ודווקא ע"י עבודת התשובה יהיה גדול כבוד הבית הזה האחרון בתכלית השלימות.

ב

הקושיא בהפלאת גודל מעלת בית שלישי לגבי בית שני

והנה לכאורה צריך להבין:

מהו החידוש בעניין גילוי שם הוי' ואלקים בביהמ"ק הג', דכיון שגילוי זה נובע כתוצאה מהגילוי דבחי' הכתר שלמעלה מהשתלשלות, וגילוי זה היה כבר בבית שני, הרי שאף שהגילוי בביהמ"ק הג' יהיה נעלה יותר, אך הגילוי דשמות הוי' ואלקים דשניהם הם שמותיו של הקב"ה, שלמעלה משניהם מגיע מגילוי הכתר שהתגלה כבר בבית שני?

וכן יש להקשות מהמשך המאמר - שמרחיב ומבאר את מעלת בית הג' על הבית הראשון, דבבית ראשון אף אם היה קיים באופן נצחי, היה זה מצד הגילוי שלמעלה מהזמן, והחידוש שיהיה בנצחיות בבית הג' - הוא כי שם הזמן יהיה כלי לזה (דהזמן שמשם אלקים הוא חד עם הגילוי דלמעלה מהזמן דשם הוי').

ולכאורה - כיון שבבית שני היה כבר המעלה דגילוי הכתר שלמעלה מהשתלשלות, ה"ה נעלה יותר מבית ראשון, ובכדי להגדיל ולהפליא את מעלת הבית הג', לכאורה עדיף יותר לבאר את מעלתו על פני הבית השני?

ועד"ז יש להקשות מהמבואר בכ"מ בחסידות¹¹ - דבית ראשון ושני הן כנגד ד'

האותיות דשם הוי' שרומזים על עשר הספירות; דבית ראשון הוא ה"א עילאה – בינה, שע"י הוא גילוי היו"ד – חכמה, ובית שני הוא ה' תתאה – מלכות, שע"י הוא גילוי הוי' – ז"א.

דענין זה דרוש ביאור עם המבואר במאמר כאן דבבית שני ישנה ישנה המעלה דתשובה שלמעלה מהשתלשלות, גילוי הכתר שלמעלה מהשתלשלות, ופשיטא שלא יהיה בדרגות הפחותות דהשתלשלות, – מלכות (ה' תתאה) למטה מבית ראשון?

ג

ב' אופנים בתשובה כנגד שמות הוי' ואלקים

ויש לבאר זה עפ"י הידוע שבתשובה יש ריבוי דרגות, הנה גבי תשובה כתיב "שובה ישראל עד הוי' אלקיך", דזה שנאמרו כאן ב' השמות הוי' ואלקים הוא, כי עבודתו ועניינו של כאו"א מישראל הוא הוא בבחי' ב' שמות אלו.

וכיון שענין התשובה הוא שהאדם ישוב ויחזור למקומו, לכן נאמרו כאן ב' השמות – הוי' ואלקים.

דשם אלקים הוא מלשון כח וחזק שקאי על אור הממלא, שעניינו לפעול בפנימיות בנבראים, ואור זה הוא בערך העולמות ומקור אליהם ולכן מהווה את העולמות באופן שמתעסק להוותם.

ומכיון שהוא בערך לעולמות, לכן כשמזכירים שם אלקים יש לכוון שיש לו היכולת לשלוט בעולמות ולו הממשלה בעליונים ותחתונים¹².

ובעבודת ה', קאי על סוד מרע – שכובש את יצרו מפני שהוא ירא לעבור על מצוות המלך, מפני שמרגיש שהוא ית' מושל ושולט עליו – שם אלקים.

והנה גם שם הוי' קאי על אור הסובב כל עלמין שלמעלה מהתלבשות בעולמות, היה הווה ויהיה כאחד, שאין חילוק בין העבר לעתיד, גדרי העולם.

ובעבודת ה', זהו העבודה בועשה טוב – דזה שמייגע את עצמו בתומ"צ, יותר מטבעו וריגילותו, שזהו ע"י גילוי אור הסובב שלמעלה מעולמות, הוי' שלמעלה מהטבע.

ולכן הוזכרו בפס' ב' השמות הוי' ואלקים – דעבודת התשובה צריכה להיות בב' קוים אלו דהוי' ואלקים.

וזהו שהפס' אומר "שובה ישראל עד הוי' אלקיך", שלכאורה הל"ל להוי' אלקיך. ומבאר אדה"ז, ששיעור התשובה צ"ל עד ש'הוי' יהיה 'אלקיך' – שהוי' שמצ"ע הוא

(12) ראה שו"ע אדה"ז סי' ה סעי' ג.

למעלה מהעולם יהיה חלק ממך, חלק מכחך וחיותך.

שעבודת התשובה צריכה להיות בכל כח האדם, בכל מאדך, למעלה ממדידה והגבלה. ועי"ז נמשך מאוא"ס שלמעלה מהוי', שמחבר את הסובב לממלא, דכיון שהוא למעלה משניהם לכן בכוחו לחבר בניהם.

ופי' נוסף בשובה ישראל עד הוי' אלקיך: שהתשובה צריכה להיות עד שהוי' יהיה בבחי' אלקים וצמצום לאוא"ס שלמעלה מהוי'.

ובהחילוק שבין שני הפי', מבאר כ"ק אד"ש מה"מ¹³; דלהפירוש שהתשובה צריכה להיות עד שהוי' יהיה אלוקיך, שיהי' כחך וחיותך, מה שנמשך בגלוי הוא השמות הוי' ואלוקים, אלא שהחיבור דב' השמות הוא ע"י המשכה מאוא"ס שלמעלה מהוי' ואלוקים.

ולפירוש שהתשובה צריכה להיות עד הוי' אלוקיך - שהוי' יהי' רק בבחי' 'אלוקים' וצמצום לגבי אוא"ס שלמעלה מהוי', האור עצמו (שלמעלה מהוי') נמשך בגלוי.

דזה שהוי' נעשה בחי' אלוקים וצמצום לגבי אוא"ס שלמעלה מהוי' הוא דוקא כשאור זה מאיר בגלוי.

ד

ב' אופני התשובה כמו שהם בבחי' הכתר

והנה, כדי לשוב בתשובה כפירוש הא' ש'הוי' יהי' אלוקיך אפשר גם עכשיו ע"י העבודה דבכל מאדך, שע"ז ישנה המשכה מאוא"ס שלמעלה מהוי', ונעשה חיבור בין שם הוי' לשם אלוקים.

אך בכדי שאור זה יאיר בגלוי (כפירוש הב'), הרי מכיון שאור זה הוא למעלה מגדר גילוי 'העלם העצמי' אינו מתגלה ע"י התשובה בזמן הזה, ורק לעתיד לבוא יתגלה כנרמז בייעוד הגאולה 'והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול', שנאמר יתקע - סתם, ולא נאמר מי הוא התוקע, כי תקיעה זו היא המשכה וגילוי מבחי' דכל סתימין.

והנה במאמר שובה ישראל תשל"ז¹⁴ מקשר כ"ק אד"ש מה"מ ב' פירושים אלו ב'עד הוי' אלוקיך' עם ב' הדרגות ב'עד'.

דבפירוש 'שובה ישראל עד' (ולא להוי' כנ"ל) ישנו פירוש נוסף ש'עד' קאי על בחי' שלמעלה שנק' בשם עד ("להשיב בחי' עד"),

(13) במאמר ד"ה "שובה ישראל" תשל"ז (א) ס"ז מלוקט ח"ד.

(14) הב'. שבת שובה. סה"מ מלוקט ח"ב.

ובזה יש שתי דרגות: (א) עד ועד בכלל, (ב) עד ולא עד בכלל.

עד ועד בכלל - הוא (בד"כ) בהדרגות שבסדר השתלשלות, שכל המדרגות שבהשתלשלות הם בערך זל"ז. ולכן, גם כשנמצא במדרגה תחתונה יש לו כבר שייכות למדרגות שלמעלה ממנה, ועד למדרגה הכי עליונה, עד ועד בכלל.

עד ולא עד בכלל - הוא בלמעלה מהשתלשלות, שגם כשהוא נמצא במדרגה הכי עליונה שבהשתלשלות, לא גיע עי"ז להדרגה שלמעלה מהשתלשלות, עד ולא עד בכלל.

ומבאר שם¹⁵, שבפרטיות גם בלמעלה מהשתלשלות ישנם שני הענינים שב'עד'.
כמ"ש בלקו"ת¹⁶ דשני הענינים שב'עד' הם בכתר (דכתר בכלל הוא למעלה מהשתלשלות).

עד ועד בכלל - הוא באריך, שרש הנאצלים, ועד ולא עד בכלל - הוא בעתיק, בחי' תחתונה שבמאציל.

דע"י ההשגה באור הממלא שמתלבש בעולמות, שהוא הארה בלבד, באים לידי ידיעה שישנו אור שהוא מופלא מעולמות, שממנו נמשכת הארה שבהתלבשות.

ואף שהידיעה באור זה היא רק ידיעת השלילה, שיודע שאור זה הוא מופלא מעולמות ומהארה המתלבשת בהם, מ"מ מכיון שגם ידיעת השלילה היא ידיעה והשגה¹⁷, והיא באה ע"י ההשגה בהארה המתלבשת בעולמות - היינו שהם בערך זל"ז, לכן גם האור המופלא מעולמות הוא בכלל 'עד ועד בכלל'.

וזוהי בחי' אריך (שבכתר), ידיעת השלילה היא באריך¹⁸.

וענין 'עד ולא עד בכלל' הוא - בהאור שאין שייך בו גם ידיעת השלילה, עתיק¹⁹.

ועפ"ז מבאר כ"ק אד"ש מה"מ את הקשר בין שני הפירושים ב'שובה ישראל עד' עם ב' הפירושים ב'שובה ישראל עד הוי' אלוקיך'.

דהפירוש שובה ישראל עד שהוא עד ועד בכלל, האור ששייך בו ידיעת השלילה, דבכללות הוא אור הסובב, הוא בהתאם לפירוש עד שהוי' יהי' אלוקיך כחך וחיותך,

(15) ס"ג.

(16) פקודי ז, ג.

(17) ראה לקו"ת פקודי ו, ג.

(18) ראה סה"מ עת"ר ע' י.

(19) עת"ר שם.

שהאור המתגלה ע"י התשובה הוא אור הסובב (הוי').

והפירוש ב'שובה ישראל עד' שהוא עד ולא עד בכלל, האור שאין שייך בו גם ידיעת השלילה, הוא בהתאם לפירוש עד שהוי' יהי' רק בחי' אלוקים וצמצום לגבי אוא"ס שלמעלה מהוי', שהאור המתגלה ע"י התשובה הוא האור שלמעלה גם מאור הסובב.

עד כאן נתבאר ב' דרגות בעבודת התשובה, ששניהם מגיעים בלמעלה מהשתלשלות, אלא שבזה גופא יש חילוק, דלפירוש הא' מגיע לאור הסובב - אריך, ולפירוש הב' לעתיק.

וכאמור לעיל, שלדרגא הב' יהי' אפשר להגיע רק לעתיד לבוא, כאשר יתגלה ההעלם העצמי.

ה

ביאור אדמו"ר הרי"צ בחילוק שבכתר

ולפי"ז אפ"ל דזהו החילוק בין גילוי הכתר שהי' בבית שני לבין מה שיתגלה בבית שלישי:

בבית שני הי' רק גילוי חיצוניות הכתר - אריך (דלמעלה מהשתלשלות ע"י התשובה על החורבן והגלות), ובבית שלישי לע"ל יהי' גילוי פנימיות הכתר שלמעלה לגמרי מהשתלשלות. וזהו נקודת החידוש בבית שלישי.

אך כמובן שאי"ז מספיק וצריך להבין זאת יותר, מכיון (שכאמור) שהחידוש דבית שלישי הוא שהגילוי שלמעלה מהמקום יאיר במקום מצד המקום עצמו, שהצמצום דשם אלוקים הוא חד עם הוי' - שניהם הם שמותיו של הקב"ה שלמעלה משניהם, וזה נעשה ע"י גילוי הכתר שלמעלה מהשתלשלות, מכיון דע"ס הגנוזות שבכתר הם כלולים כאחד, ולכן גם האורות והכלים (גילוי והעלם) שבע"ס הגנוזות הם בהתאחדות.

והרי גם באריך יש ע"ס הגנוזות²⁰, וא"כ כבר בבית שני האיר גילוי הכתר - אריך, שמאחד את הצמצום והגילוי, ומהו החידוש בבית שלישי?

ידוע שיש כמה דרגות בע"ס הגנוזות, וא"כ כפי שהם גנוזות בעתיק הם יותר בהתאחדות מכפי שהם באריך, אך מכיון שגם באריך הם בהתאחדות שוב אין חידוש בגילוי בחי' עתיק?

ונראה לבאר בזה ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ²¹, דהנה איתא בספר יצירה: "ע"ס בלי מה כשלהבת הקשורה בגחלת".

"דבשלהבת הקשורה הרי ישנה השלהבת כמו שהיא ע"ג הגחלת, שהיא אש במציאות גלויה ובהלהב הרי יש בו גוונים, והיא כמשל לע"ס הגלויות.

"אמנם השלהבת שבתוך הגחלת היא גנוזה וטמונה בתוך הגחלת ואינה במציאות אש בגילוי, והלהב אין בו גוונים (בגילוי) וה"ז משל לע"ס הגנוזות במאצילן - שאינן בבחי' מציאות ולא בבחי' התחלקות, כ"א הכל בחי' אחדות והתכללות".

אמנם, כמ"ש שם, הרי "המשל בשלהבת הקשורה בגחלת אינו מכוון כ"כ לענין ע"ס הגנוזות, ויותר מכוון הוא המשל דאבן החלמיש שמוציאין ממנו אש, שלא יש בו מציאות אש כלל, ולא כמו הגחלת שיש בה מציאות אש" (שה"ה גחלת בוערה שיש בה אש).

"משא"כ באבן החלמיש הרי לא יש אש במציאות רק כח האש שמוציא ע"י הכאה (רק שנמצא בו כח החום. ולכן גם אם ישימו אותו במים לא יכבה לפי שאין בו מציאות האש כלל), והרי"ז דוגמא לע"ס הגנוזות כמו שכלולים בעצמות אוא"ס שאינם בבחי' מציאות כלל, וכמאמר: אין מציאות לגנוזות.

"וזהו בחי' יחיד, וכידוע ההפרש בין יחיד לאחד, דאחד הוא התחלקות הפרטים, והיינו שישנם פרטים ורק שהן בבחי' אחדות והתכללות, ויחיד הוא שיחיד בעצם שאינו שייך גם התאחדות הפרטים".

והוא בד"כ ההפרש בין בחי' חיצוניות הכתר ובין בחי' פנימיות הכתר, דבחי' חיצוניות הכתר הרי יש התכללות הע"ס שהם שם בבחי' התאחדות הפרטים עכ"פ, ובחי' פנימיות הכתר הוא שאינו שם בבחי' מציאות כלל והוא בחי' חד ולא בחושבן וזהו בחי' יחיד".

והנה, בזה שכותב שהמשל בשלהבת הקשורה בגחלת 'אינו מכוון כ"כ לענין ע"ס הגנוזות' אין הכוונה שמשל זה לא שייך כלל לע"ס הגנוזות, אלא שלגבי שהדרגא הנעלית והאמיתית יותר בע"ס הגנוזות (במאצילן שאינם בבחי' מציאות כלל) אי"ז משל מכוון, ובכ"מ מובא שיש כמה דרגות בע"ס הגנוזות, באריך, בעתיק ולפה"צ²².

ויוצא שב' הדרגות בע"ס הגנוזות שישנם פרטים (מציאות) והם בהתאחדות 'אחד', ושאינם במציאות כלל 'יחיד' הם ב' הבחי' בכתר, חיצוניות הכתר 'אריך' ופנימיות הכתר 'עתיק'.

(21) הבא לקמן הוא מסה"מ תש"ח ע' 243 ואילך.

(22) ראה סה"מ תרס"ח ע' קצו ואילך. ע' רג' דרגות. וכן בהערה בד"ה בשעה שעלה תשכ"ט סה"מ מלוקט ח"ה.

ו

ב' האופנים בתשובה מקבילים לב' בתי המקדש

ולפי"ז ב' הדרגות בתשובה שנת"ל שע"י מאיר הכתר שלמעלה מהשתלשלות - שהם מקבילים לגילוי שבבית שני ו(לעתיד) בבית שלישי, שכמ"ש במאמר (גדול יהי') זה שהמקום (מהצמצום שמשם אלוקים) יהי' כלי לגילוי שלמעלה מהמקום (שמשם הוי') הוא ע"י גילוי הע"ס הגנוזות שבכתר.

ולפי המתבאר כאן, שיש ב' הדרגות דע"ס הגנוזות שבכתר (אריך ועתיק), יש לבאר את החידוש בשמות הוי' ואלוקים (היחוד ביניהם שמצד המקום עצמו) שיהי' דווקא בבית שלישי מצד גילוי ע"ס הגנוזות בפנימיות הכתר - עתיק, לגבי בית שני שהאיר הגילוי בחיצוניות הכתר - אריך (שע"י התשובה).

דהחידוש ביחוד הוי' ואלוקים שיאיר בבית שלישי הוא, שיתגלה שב' השמות הוי' (בל"ג) ואלוקים (גבול) הם שמותיו של הקב"ה שלמעלה משניהם, וכולא חד. ולכן גם הצמצום דשם אלוקים הוא חד עם הוי' ואין שייך שיסתיר לגבי'.

כלומר, דלא רק שישנו צמצום ורק אינו מעלים לגבי אוא"ס, היינו שהצמצום הוא דבר נפרד (בגלוי) מאוא"ס ורק שאינו מעלים לגבי' (שגם זה האיר בביהמ"ק ששם הוי' האיר במקום עצמו שמקום המקדש אינו אתר הדיוט²³), אלא שהצמצום עצמו הוא חד עם הוי', דרך נוספת בה בחר הקב"ה להתגלות בעולמו.

ויחוד זה מתגלה דוקא בע"ס הגנוזות בעתיק - שאינו שם בבחי' מציאות כלל, והוא בחי' חד ולא בחושבן וזהו בחי' יחיד "שיחיד בעצם שאינו שייך גם התאחדות הפרטים". וביאור זה בחילוק בב' הבחי' בכתר בין אחד ליחיד ובייכותם לבית שני ובית שלישי, ביאור זה תואם גם לב' הפירושים בתשובה 'עד הוי' אלוקיך';

דלפי' הא' (שייך לזמה"ז) עד שהוי' יהי' אלוקיך, מה שנמשך בגלוי הוא השמות הוי' ואלוקים, אלא שהחיבור דב' השמות הוא ע"י המשכה מאוא"ס²⁴ שלמעלה מהוי' ואלוקים, היינו שבגלוי הם ב' שמות 'נבדלים' ורק שמתאחדים ('מתחברים ומתאחדים' - 'אחד') ע"י ההמשכה מאוא"ס.

וע"י עבודת התשובה באופן זה נמשך הכתר שלמעלה מהשתלשלות. אך רק בחי' חיצוניות הכתר - אריך, שבבחי' זו הע"ס הגנוזות הם בבחי' מציאות (כשלהבת הקשורה

23) היינו שמתאחד עם הוי' (ששם הוי' מאיר במקום עצמו (משם אלוקים) אך אינו דבר אחד איתו ע"ד התאחדות הפרטים ד'אחד'.

24) שובה ישראל הא' ס"ז (דלעיל)

בגחלת) ורק שמתאחדים.

וכך גם בגילוי שהאיר בבית שני, שמצד גילוי הכתר שלמעלה מהשתלשלות גם הצמצום עצמו אינו מעלים לגבי אוא"ס, דהמשל לצמצום הוא מרב שמצמצם את שכלו בשביל התלמיד, דלגבי הרב הצמצום לא מסתיר, אך בשעת הצמצום יש גם לרב הסתר (כמובן שמרצונו).

משא"כ בנמשל אצל הקב"ה שלא שייך זה וגם בצמצום עצמו אין כלל הסתר, וא"כ גם בהמציאות שנעשה ע"י ההעלם דשם אלוקים מאיר הגילוי דשם הוי'. ולכן, בביהמ"ק המקום עצמו אינו אתר הדיוט - כי הגילוי דשם הוי' הוא במקום עצמו.

שחיבור זה בין הוי' ואלוקים הוא אף שהצמצום מצ"ע מסתיר לגבי הבל"ג שמשם הוי', הרי מצד גילוי אוא"ס (הכתר) הם מתאחדים, היינו שאינו מסתיר לגבי', אך עדיין אינם ענין אחד.

ולפי' הב' ב'עד הוי' אלקיך' שהוי' יהיה רק בבחי' אלקים וצמצום לגבי אוא"ס שלמעלה מהוי', האור עצמו (שלמעלה מהוי') נמשך בגילוי, שזה שהוי' נעשה בבחי' אלקים וצמצום לגבי אוא"ס שלמעלה מהוי', הוא דווקא כשאור זה מאיר בגילוי.

שכאן נמשך בגילוי האור עצמו שמצדו הם עניין אחד - שמותיו של הקב"ה שלמעלה משניהם, דלא רק שנמשך כדי לחבר ביניהם אך הוא עצמו אינו מתגלה בהם, והיינו שנרגש וניכר בהם שרשם²⁵, שהם בעצם עניין אחד.

ולכן ע"י התשובה באופן זה נמשך פנימיות הכתר, שבו ע"ס הגנוזות הם עניין יחיד, ולכן הגילוי שהיה בבית שלישי הוא שהצמצום שמשם אלקים הוא חד עם הוי', שהמקום עצמו (ולא רק שיאיר במקום) - יהיה כלי להגילוי שלמעלה מהמקום.

הבנת ההפלאה שבבית שלישי

והנה לפי ביאור זה ניתן להבין מדוע במאמר מגדיל ומפליא את מעלת הבית הג' לגבי הבית הראשון.

דהנצחיות שיכלה להיות בבית הראשון היא בעיקר מצד הגילוי שלמעלה מהזמן.

(25) ראה בד"ה גדול יהיה הנ"ל הע' 66, דביאור זה ביחוד הוי' ואלקים הוא דווקא כשנרגש בהגילוי והצמצום שעניין הוא לא הם עצמם אלא שרשם. והביאור שבהדרושים הוא, שגם מצד עניינם הצמצום אינו מסתיר.

והנצחיות שתהיה בבית שלישי היא שגם הזמן עצמו יהיה כלי לזה.

דלכאורה הול"ל רבותא טפי דבית שלישי נעלה יותר אף מבית שני אף שגם בבית שני האיר הכתר.

ועפ"י הנ"ל יובן בהקדים, דזה שישנם ג' בתי מקדש אי"ז כמובן עניין מיקרי ח"ו, וזהו בעצם ג' שלבים בהתגלותו של הקב"ה בעולם, ועשיית העולם דירה לו ית' בתחתונים²⁶:

(א) ביהמ"ק כמו שהוא מצד 'ראשון', היינו מצד הקב"ה שהוא נמשך מלמעלה למטה.

(ב) כפי שהוא מצד שני, היינו מצד העולם, כפי שהנבראים עומדים בזיוך מלמטה למעלה.

(ג) כפי שהוא מצד שלישי, היינו איך שמשני העניינים יחד נעשית מציאות שלישית הכוללת את שניהם יחד.

וזהו החילוק בין ג' בתי המקדשות:

בזמן בית ראשון היו ישראל בעיקר במדרגת צדיקים. ועבודתם הייתה בעיקר בהמשכת אלקות מלמעלה למטה. ומאחר שהמשכה הייתה מצד המעלה, לא היה זה קשור (כ"כ) עם מציאות התחתונים, ולכן היה בזה שינוי והפסק.

בזמן בית שני לאחר התיקון על החורבן - היו ישראל במדרגת בעלי תשובה (שעניין התשובה זהו זיוך ועליית המטה), ולכן היה לבית שני שייכות חזקה לגדרי העולם (וזה התבטא אצלו גם בזה שהיה גדול מבית ראשון בבניין ובשנים). אבל אעפ"כ מאחר שכללות העניין של עולם הוא מדידה והגבלה, הרי גם הבית השני הייתה לו מדוה"ג - חורבן והפסק.

והחידוש שבבית שלישי הוא - שמכיוון שעניינו של 'שלישי' הוא התאחדות של 'מעלה' - ראשון, ושל 'מטה' - שני, ביחד, ובתור מציאות של דבר שלישי הכולל את שניהם יחד, לכן הוא יהיה קיים בקיום נצחי, מכיון שהגבול של העולם עצמו יהיה בלי גבול.

והנה כדי לחבר ביניהם שהמטה שעניינו הוא הגבלה ושינוי יהיה יחד עם הבל"ג של מעלה, וזהו מכיון שבית שלישי הוא 'בניינא דקוב"ה'; דכאשר ההמשכה היא מצד הגילויים גם הגילוי הנעלה ביותר יש לו בחי' של 'ציור' וגדר מסויים.

ולכן המעלה והמטה הם שני עניינים, אבל כאשר מאיר גילוי העצמות, ועצמות הוא מושלל מכל תואר - שלילת הגבול ושלילת הבל"ג, אז נפעל שהגבול של המטה יהיה עם הבל"ג של המעלה - דבר אחד.

26) בהבא לקמן ראה לקו"ש ח"ט ע' 24 ואילך (סעי' ז-ח). וראה ג"כ שיחת הדבר מלכות לש"פ מטו"מ ס"ו.

ח

חיבור עבודת התשובה ועבודת הצדיקים

והנה עפ"ז ניתן לומר, דאף שבית שני מגיע לאחר עבודת התשובה שמגעת בכתר שלמעלה מהשתלשלות, אך מכיון שהיה חסר בגילוי מלמעלה, היינו בשלימות שמגיע מצד הבל"ג שלמעלה.

ובדוגמת החילוק בין עבודת הצדיקים לעבודת הבעלי תשובה²⁷, דאף שעבודת התשובה היא באופן דבל"ג, ה"ז באופן שהאדם מתרומם ממציאותו ומתרומם לדרגא נעלית יותר, אך אי"ז חודר בכל הפרטים בעבודה בפועל²⁸.

ובזה ישנה המעלה בעבודת הצדיקים, שהתקשרותם להקב"ה הינה בכל הפרטים – 'אתהפכא'. היינו שבאיכות הקשר הרי בע"ת נעלים יותר, שהרי 'במקום שבע"ת עומדים אין צ"ג יכולים לעמוד בו', אך בכמות הביטול מעלת הצדיקים נעלית יותר, שחודרת בכל הפרטים.

והשלימות של ב' מעלות אלו יחד יהיה בגאולה האמיתית והשלימה – ש'משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא', שיהיה לצדיקים אף את מעלת הבע"ת, ויהיה חיבור של ב' המעלות יחד²⁹.

ולכן מכיוון שבבית שני עדיין לא הגיעו לשלימות דלע"ל בגילוי פנימיות הכתר, לכן נצרכים לגילוי שיהיה בביהמ"ק השלישי בקרוב ממש, בחיבור ב' המעלות והעבודות יחד.

שלאחרי בית ראשון שבנ"י היו במדרגת צדיקים, שבהם הבל"ג התגלה בכל הפרטים, ובו התבצע החלר הראשון מהתהליך של התגלות הקב"ה בעולם, וזה היה מצד המעלה, בבית שני ממשיך התהליך – שה'ושכנתי' יהיה גם 'בתוכם' – בתוך ובגדי התחתונים עצמם.

ולכן בדרושים מבארים את מעלתו של בית ראשון, שהיה נעלה יותר מבית שני, ושניהם הם כנגד שם הוי': בית ראשון – ה' עילאה, שמתגלה היו"ד. בית שני – ה' תתאה, שמתגלה הוא"ו.

27) ראה בזה בסה"מ מלוקט ח"ה ע' רסג ואילך.

28) שהעבודה בפרטים זהו דווקא בענייני התומ"צ שלאחרי התשובה, וכלשון (אבות ד, יז): תשובה ו(אח"ז) מעשים טובים (וראה סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 652 ואילך. ובכ"ש).

29) שיחת ערב חגה"פ תנש"א ס"ה. וראה שם בהע' 38 שזה מודגש גם בלוחות שיהי' בביהמ"ק הג', שיהיו גם לוחות הראשונות כפי שהן בשלימות לפני שנשברו. שזהו עבודת הצדיקים, ויחד עם זה גם לוחות השניות שמורים על השלימות דעבודת התשובה בעבודת הצדיקים.

ולכן מדגישים את החידוש שנעשה במטה ע"י עבודת התשובה, זיכוך ועליית התחתון. וזהו הטעם שבמאמר מגדיל את מעלתו של הבית השלישי על פני הבית השני, שמבאר המעלה שבגילוי שבבל"ג מצד התחתון עצמו שהוא יהיה כלי לגילוי, (לא רק מפני שהוא נוגע יותר אלינו, אלא) משום שזהו עיקר העניין של זיכוך ובירור התחתון. ויה"ר שבקרוב ממש, נזכה לגאולה האמיתית והשלימה, ולבית השלישי שיהיה קיים בקיום נצחי, בהתגלות השלימה של כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח.

הלכות ברזל בבית המקדש השלישי

הת' יוסף יצחק שי' קעניג
קבוצה - 770 בית משיח

ג' אופנים בזהירות מברזל

מפורסם חידושו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בדבר מלכות ויחי¹ אודות השימוש בברזל בביהמ"ק, דאף שבמשכן ובמקדש הא' והב' נזהרו ככל האפשר משימוש בברזל - כיון שענינו של ברזל הינו הריגה וחורבן ושימוש בברזל בבית המקדש עלול להביא לחורבנו - אעפ"כ בביהמ"ק השלישי יהי' שימוש רב בברזל, כיון שלע"ל יקויים היעוד "בלע המות לנצח" שקליפת הברזל כבר תבורר ותהפוך לברזל דקדושה, שלא רק שלא יזיק אלא אדרבה - יבטא את הנצחיות של ביהמ"ק השלישי שלא יחרב לעולם.

והנה, בשיחה שם מביא כ"ק אד"ש מה"מ שלשה נפק"מ מזהירות מברזל שהיתה בביהמ"ק: א) שלא יגע ברזל במזבח. ב) שלא לסתת את אבני הבית בברזל. ג) שלא יהי' ברזל בגוף בנין הבית.

ואף שבהסתכלות ראשונית נראה דכל ג' אופני זהירות אלו יבטלו בגאולה, כיון שכבר לא יהי' החשש מקליפת הברזל, הנה כשמעיינים בדברים, נראה דלכל אחד משלשה אופנים אלו יהי' יחס שונה בגאולה.

לקמן יובאו כל אחד מג' אופנים אלו באופן של 'הלכתא למשיחא' - יבורר מהו גדרו ההלכתי כעת, והאם וכיצד ישתנו הלכותיו בגאולה.

דיני ברזל במזבח

פעמיים נאמר בתורה דין ברזל אצל מזבח: א) "ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה

(1) סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 228 ואילך.

אתהן גזית כי חרבך הנפת עלי' ותחללה"². (ב) "ובנית שם מזבח לה' אלקיך, מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל. אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלקיך"³.

מפסוקים אלו למד הרמב"ם כמה דינים, וז"ל בהל' בית הבחירה פ"א הי"ד:

"כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח שנאמר אבנים שלמות תבנה את מזבח ה'. ומהיכן היו מביאין אבני מזבח מן בתולת הקרקע חופרין עד שמגיעין למקום הניכר שאינו מקום עבודה ובנין ומוציאין ממנו האבנים. או מן הים הגדול ובנין מהן. וכן אבני ההיכל והעזרות שלמות היו".

שם הט"ו: "אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו פסולין ואין להן פדיון אלא נגזזים. כל אבן שנגע בה הברזל אע"פ שלא נפגמה פסולה לבנין המזבח ובנין הכבש שנאמר כי חרבך הנפת עלי' ותחללה. והבונה אבן שנגע בה ברזל במזבח או בכבש לוקה שנאמר לא תבנה אתהן גזית. והבונה אבן פגום עובר בעשה".

שם הט"ז: "אבן שנפגמה או שנגע בה ברזל אחר שנבנית במזבח או בכבש אותה האבן פסולה והשאר כשירות. ומלבנין את המזבח פעמים בשנה בפסח ובחג. וכשמלבנין אותן מלבנין במפה אבל לא בכפיס של ברזל שמא יגע באבן ויפסול".

היוצא מדברי הרמב"ם, דמהפסוקים שהובאו לעיל נלמדים שני דינים שונים:

(א) איסור נגיעת ברזל באבני המזבח: "לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עלי' ותחללה", "מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל".

(ב) מצות עשה שאבני המזבח יהיו אבנים שלא נפגמו מעולם: "אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלקיך", ולכן מביאים אבנים רק מבתולת קרקע או מן הים הגדול.

היינו שלשיטת הרמב"ם דין פגימה באבני מזבח כלל אינו קשור לברזל, אלא אין לפגום באבני המזבח כלל - גם לא עם תולעת השמיר! ומה שאמרה תורה שיש להרחיק את הברזל מאבני המזבח, אין זה ענין לדין פגימה, אלא דין נוסף שלא יגע ברזל באבני המזבח!

[ובשני דינים אלו גופא ישנם שני פרטים: (א) דין בבנין המקדש - דכשבונין את ביהמ"ק יש להביא אבנים שלא נפגמו ולא נגע בהם ברזל. (ב) דין תמידי באבנים אחר שנבנו במזבח - דאין לפגום אותן ולא לגעת בהן בברזל, ובאם ישנה אבן שנפגמה או

(2) יתרו כ, כא.

(3) תבוא כז, ה-ו.

נגעה בברזל, יש לחלוץ אותה ולגונזה⁴].

לקמן ידובר רק אודות הדין הראשון - איסור נגיעת ברזל באבני המזבח [כיון דנדו"ד הוא דיני ברזל לע"ל, והדין השני אינו שייך לברזל, אף שיש ממנו השלכות גם לברזל - דאין לסתת את אבני המזבח, לא בברזל ואף לא בתולעת שמיר] - כיצד הוא יתקיים לע"ל.

ג

נצחיות המצוות

והנה, ניתן הי' לחשוב שלע"ל דין זה ישתנה, דכיון שלע"ל יתבטל הטעם המפורש בכתוב כאן - "כי חרבך הנפת עלי' ותחללה", כנ"ל שלע"ל יקוימו הייעודים "וכתתו חרבותם לאתים" ו"בלע המות לנצח" וכבר לא יהי' חשש מברזל⁵.

אמנם כבר לימדנו כ"ק אד"ש מה"מ כלל גדול בקונטרס 'הלכות של תושבע' פ שאינן

(4) בלקו"ש חכ"ט ע' 153 ואילך מבאר כ"ק אד"ש מה"מ בארוכה את החילוק בין בניית המזבח באבנים פגומות לבין פגימה באבנים לאחר שהם כבר בבנין המזבח - חילוק הן במהות האיסור והן בהלכותיו. נקודת הביאור שם, דבעוד שבהלכה יד קאי הרמב"ם רק על הציווי "אבנים שלמות תבנה את מזבח ה' אלקיך", הרי שבהט"ז קאי הרמב"ם גם על האיסור שהובא בהלכה שלאח"כ - הי"ז - "הנותץ אבן אחת מן המזבח או מכל ההיכל או מבין האולם ולמזבח דרך השחתה לוקה שנאמר ונתתם את מזבחותם וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם", דפגימה כל-שהוא באבן מאבני המזבח, הינה בכלל איסור נתיצה.

ומבאר שאף שבהי"ח נאמר הדין רק על הגברא, שאסור לנתוץ, מ"מ ישנו הדין גם בחפצא, שאבן שנתצוה (א) פקעה קדושתה ו(ב) פוסלת את כל המזבח עד שיחליפיה.

ונראה לבאר בדא"פ, דאת נקודת החילוק הזו ניתן להשליך גם על איסור נגיעת ברזל באבני המזבח: בהט"ז נאמר רק האיסור להשתמש באבנים שנגע בהם ברזל, ואילו בהט"ז ישנו ענין נוסף, שע"י שהברזל נוגע באבן הוא מפקיע את קדושתה, ובכך הוא עובר על איסור נתיצת אבני המזבח. דאף שבפועל ממש האבן נשארה שלמה ולא ננתצה כלל, מ"מ מהות ענין הנתיצה נעשה כאן, שהפקיע את קדושת האבן [משא"כ הטעם השני שע"י הפגימה באבן נאסר כל המזבח, בפשטות אינו קיים בדין נגיעת ברזל באבן מאבני המזבח - עיין בשיחה שם סס"ז בראי' שהביא מהל' פסולי המוקדשין].

ואוי"ל שזהו החילוק בין הציווי שבפרשת יתרו לציווי שבפרשת תבוא, בפרשת יתרו נאמר דין בנין באבנים שנעו בהם ברזל, ואילו בפרשת תבוא נאמר שאין לגעת עם ברזל באבנים שכבר בנויות במזבח (ואכן הרמב"ם בהט"ו הביא רק מפרשת יתרו ולא מפרשת תבוא). וחיידוש גדול הוא. אך ראה בקובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 בית משיח גליון רנג ע' 52 ואילך, דמסתבר שהציווי אודות ברזל שבפרשת תבוא אינו ציווי לדורות, עיי"ש.

(5) ראה רמב"ן ס"פ יתרו (אשר כ"ק אד"ש מה"מ מציין אליו בדבר מלכות ויחי):

"טעם המצוה בעבור היות הברזל חרב והוא המחריב העולם ולכן נקרא כך, והנה עשו אשר שנאו השם (מלאכי א, ג) הוא היורש החרב שאמר לו ועל חרבך תחי' (תולדות כז, מ), והחרב הוא כחו בשמים ובארץ כי במאדים ובמזלות הדם החרב יצליח ובהם תראה גבורתו, ולכן לא יובא בית ה'. וזהו הטעם שהזכירו הכתוב בפירוש אשר לא תבנה אתהן גזית כי בהניפך עליהם שום ברזל לעשותם כן הנפת עלי' חרבך המרצח ומרבה חללים וחללת אותה".

בטלים לעולם⁶, דכל המצוות המפורשות בתורה, נצחיות הן לעד ולעולמי עולמים, ואף כשתגיע התקופה ד"מצוות בטלות לע"ל", יהי' בטל רק הציווי - שעניינו של ציווי הוא לצוות למישהו אחר, אך בנ"י ימשיכו לקיים את כל המצוות מצד התאחדותם עם הקב"ה.

ולכן פשוט שנמשיך ליוזר מהנפת ברזל על המזבח⁷.

ד

"כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו"

בשונה מדין נגיעת ברזל במזבח - שהוא איסור דאורייתא, הרי שהאיסור לסתת את אבני ההיכל והעזרה בברזל הינו דין דרבנן - תקנה שנתקנה ע"י שלמה המלך, ולמדוה חז"ל מהפסוק⁸: "והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה, ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו"

וכך דרשו חז"ל את פסוק זה⁹: "תנו רבנן, שמיר שבו בנה שלמה את בהמ"ק, שנאמר והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נבנה, הדברים ככתבן (כמשמען אבן שלמה מסע כמה שהוסעה מן ההר ולא סיתתה שוב בכלי ברזל. רש"י) דברי ר' יהודה. אמר לו ר' נחמי' וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר¹⁰ כל אלה אבנים יקרות וגו' מגוררות במגרה. אם כן מה ת"ל לא נשמע בבית בהבנותו, שהי' מתקין מבחוץ ומכניס מבפנים. אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמי' באבני ביתו".

היינו שישנה מחלוקת תנאים מהי הזהירות הנוספת ששלמה הוסיף: לדעת ר"י שלמה כלל לא השתמש בברזל לסיתות האבנים אלא עשה זאת באמצעות השמיר. ואילו לדעת ר"נ ודאי ששלמה כן סיתת בכלי ברזל, דמפורש בכתוב שהוא השתמש בכלי מגרה, ומדייק בלשון הכתוב ש"כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו", היינו שכן סיתתו את האבנים בברזל, אך עשו זאת מחוץ לשטח ביהמ"ק, ולביהמ"ק הכניסו את האבנים כשהן כבר מוכנות.

והכריע רבי, דנראין דברי ר"י ששלמה אכן כלל לא השתמש בברזל לביהמ"ק אלא בתולעת השמיר, ומה שהביא ר"נ דמשמע מהכתוב ששלמה השתמש במגרה, נראה

(6) סה"ש שם ע' 27 ואילך.

(7) כ"כ כבר בספר מלכות שבתפארת ע' 605

(8) מלכים א' ו, ז.

(9) סוטה מח, ב.

(10) שם ז, ט.

ששם לא מדובר על בנין ביהמ"ק אלא על "בית יער הלבנון" – הבית שבנה שלמה לעצמו.

אך למעשה, פסק הרמב"ם כשיטת ר"י ולא כהכרעת רבי, וז"ל¹¹: "כשבנין ההיכל והעזרה בונין באבנים גדולות ואם לא מצאו אבנים בונין בלבנים. ואין מפצלין את אבני הבנין בהר הבית אלא מפצלין אותן ומסתתין אותן מבחוץ ואחר כך מכניסין אותן לבנין, שנאמר אבנים גדולות אבנים יקרות ליסד הבית אבני גזית, ואומר ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו".

ה

בית המקדש לא זקוק לתולעת השמיר

והנה, הכסף משנה נעמד על דברי הרמב"ם הנ"ל והקשה: "כיון דרבי אמר נראין דברי רבי יהודה באבני המקדש, יש לתמוה על רבינו למה הניח דברי רבי יהודה ופסק כרבי נחמיה?"

אכן כ"ק אד"ש מה"מ התייחס לסוגיא זו בשבת שובה תשל"ז¹² [לפני יובל שנים, ובשייכות ליום ח' תשרי (כקביעות שנה זו) בו החל שלמה את חנוכת ביהמ"ק הראשון], וזו נקודת הביאור שבשיחה:

ודאי דהרמב"ם מודה שבפועל ממש שלמה המלך לא השתמש כלל בברזל, אלא טרח וכו' בכדי להשיג את תולעת השמיר וסיתת בה את האבנים. אך זה הי' רק בימי שלמה, משא"כ בבית שני לא היתה לבני" את תולעת השמיר, והם סיתתו עם ברזל.

היינו שההלכה המוכרחת היא שאין לסתת עם ברזל בשטח ביהמ"ק, אלא צריך לסתת מחוץ לביהמ"ק ולהכניס את האבנים לבפנים אחר שהן כבר מוכנות. ושלמה המלך הוסיף על כך הידור שאינו הלכתי - שאף בחוץ הוא לא השתמש בברזל אלא בתולעת השמיר.

והטעם לכך שההלכה אינה מכריחה שימוש בתולעת השמיר¹³, כיון שהרמב"ם אזל בזה לשיטתו' בכמה מקומות שאין סומכין על הנס, ולכן לא יתכן שההלכה תכריח שבכל פעם שבונים את ביהמ"ק (או כשנפגמה אבן וצריכים להכין אבן חדשה) יוצרכו

(11) הל' בית הבחירה פ"א ה"ח.

(12) שיחור"ק תשל"ז ח"א ע' 54-6.

(13) אע"פ ששלמה המלך הוא שחידש את הלכה זו [כמ"ש הרמב"ן שם ש"שלמה הוסיף במצוה, שלא נשמע כל כלי ברזל בבית בהבנותו אע"פ שהי' מותר"], ומכיון ששלמה חשש אף מסיתות בברזל מחוץ למקדש, מדוע לא קבע את זהירות זו בתוך ההלכה שתיקן?

לשימוש בשמיר, דזהו ענין ניס¹⁴, ולכן בגדרי ההלכה היא אפשר להסתמך עליו. **סיכום ההלכה בזמן הגלות:** (א) בתוך שטח ביהמ"ק אסור לסתת אבנים בברזל. (ב) מחוץ לשטח ביהמ"ק הלכתית מותר לסתת בברזל, אך עדיף להימנע גם מכך ולהשתמש בתולעת השמיר.

ו

הלכות בית הבחירה - הלכתא למשיחא

כעת יש לעיין האם וכיצד תשנה הלכה זו לע"ל:

בפשטות נראה הי' לומר, שההלכה זו תתבטל בגאולה. דהרי מדאורייתא מותר לסתת את האבנים עם ברזל גם בתוך ביהמ"ק, ושלמה תיקן את ההלכה הנ"ל כדי שלא יהי' לביהמ"ק שייכות עם ברזל - מחשש שיגרום לחורבנו. וכיון שבגאולה טעם התקנה כבר לא יהי' (כנ"ל), מסתבר שתקנה זו תתבטל - כמו כל הענינים דגזירות, עליהם נאמר שיתבטלו בגאולה¹⁵.

אמנם בנדו"ד קשה לומר כן, כיון שבשיחת שבת שובה תשל"ז שהובאה לעיל מבאר כ"ק אד"ש מה"מ דכל ענינה של הלכה זו בספר הרמב"ם, הינה בשביל הגאולה - "הלכתא למשיחא", דהרי ספר הרמב"ם אינו סיפור דברים אלא "הלכות הלכות", ואת הלכות בית הבחירה כתב הרמב"ם בשביל ביהמ"ק השלישי!

וע"פ עקרון זה מבאר כ"ק אד"ש מה"מ כמה ענינים בהלכה זו:

(א) בתחילת ההלכה - קודם לדין סיתות אבני המקדש בברזל - כתב הרמב"ם ש"כשבונים ההיכל והעזרה בונים באבנים גדולות ואם לא מצאו אבנים בונים בלבנים". וצ"ל מה מקורה טעמה של הלכה זו?

והביאור בזה, דכשיתגלה מלך המשיח, יוצרכו לבנות את ביהמ"ק במהירות - בשעתא חדא וברגעא חדא, ולא יהי' זמן לחכות. ולכן פסק הרמב"ם ש"אם לא מצאו אבנים" - על מנת שלא לעכבם מתירים להם להשתמש בלבנים.

(ב) בסעיף הקודם הובאה הקושיא מדוע פסק הרמב"ם שלא כהכרעת רבי, והובא הביאור בזה שזהו מפני שאין סומכין על הנס. ומוסיף בזה כ"ק אד"ש מה"מ, דהרי זו הלכה הנוגעת לביהמ"ק השלישי - כיצד משיח יבנה את ביהמ"ק, והרי ישנו פסק ברור

14) הנס הינו הן בעצם מציאות תולעת השמיר, דנס גדול הוא שהיא תחי' זמן כה רב עד היום, והן באופן השגתה - כמסופר בגמ' (גיטין סח, א ואילך) ששלמה עשה מעשי ניסים כדי להשיג את השמיר.

15) סה"מ מלוקט ח"א ע' תכח.

בהלכות מלך המשיח¹⁶ - "אל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים", ולכן מוכרח לתת למלך המשיח אפשרות לבנות את ביהמ"ק בלי תולעת השמיר!¹⁷

[ע"פ כהנ"ל מבאר כ"ק אד"ש מה"מ ענין נוסף נפלא ביותר, ובהקדים:

כמה חודשים קודם לכן¹⁸ ביאר כ"ק אד"ש מה"מ בארוכה את התיווך הידוע שביהמ"ק ירד משמים ואנו נוסיף את השערים. ושם נתבאר שאחד מגדריו של ביהמ"ק שהוא צריך להיות מחובר לקרקע, ולכן כל עוד ביהמ"ק בשמים אין לו גדר ודין של ביהמ"ק. וגם כאשר הוא ירד למטה, ולא רק למעלה מעשרה טפחים אלא אף למטה מעשרה טפחים, מ"מ כל עוד יש הפסק של אור וביהמ"ק לא מחובר לקרקע, אין לו דין ביהמ"ק!

ועפ"ז ביאר בשחת שבת שובה הנ"ל, דכיון שלבית המקדש שכעת בשמים אין דין מקדש, הרי שהוא מוגדר כמחוץ לביהמ"ק, וחל עליו הדין ש"מפצלין את אבני הבנין . . ומסתתין אותן מבחוץ"! ולכן ניתן בשמים לסתת את האבנים עם ברזל!]

המורם מכל הנ"ל שאת הלכה זו כתב הרמב"ם בשביל בית המקדש השלישי שיבנה ע"י מלך המשיח, וא"כ ודאי שבביהמ"ק יקיימו את הלכה זו.

אך כנ"ל טעמא בעי: הרי בביהמ"ק השלישי אין חשש מברזל, ואדרבה - כ"ק אד"ש מה"מ גילה לנו שבבניינו יהי' ריבוי ברזל, וא"כ צריך להבין מדוע הלכה זו (שכנ"ל אינה דאורייתא וניתן לבטלה) תקוים בביהמ"ק השלישי?

ז

אופן ביטול הסייגים לעתיד לבוא

ונראה לומר נקודת הביאור בזה ע"פ מה שנתבאר לפני כמה חודשים על גבי בימה זו¹⁹, דודאי שהסייגים לא יתבטלו לע"ל בדרך ממילא, אלא ביטול הסייגים יהי' ע"י הסנהדרין, ופעולה זו של ביטול הסייגים תהי' במשך זמן ולא ברגע אחד. ובלשון כ"ק

(16) פי"א ה"ג.

(17) בשיחה שם משמע דהא שמלך המשיח לא עושה אותות ומופתים, כיון דאין סומכין על הנס. אמנם במ"א (לקו"ש ח"י ע' 280 ואילך) ביאר כ"ק אד"ש מה"מ בעומק יותר, דכיון שגדרו וענינו ההלכתי של מלך המשיח הינו החזרת שלימות התומ"צ, לכן לא יתכן ששלימות התומ"צ תהי' זקוקה לנס - זו סתירה לכך ש"התורה הזאת חוקי" ומשפטי' לעולם", עיי"ש באריכות.

ומובן מזה גם לנדוד, שלא יתכן (הן מצד הלכות ביהמ"ק והן מצד הלכות מלך המשיח) שמשיח יוצרך לעשות נס כדי לבנות את ביהמ"ק.

(18) שיחת ער"ח מג"א תשל"ו (שיחו"ק ח"ב ע' 527 ואילך).

(19) קובץ הערות התמימים ואנ"ש 770 בית משיח גליון תקצד (אמור תשפ"ו) ע' 17 ואילך.

אד"ש מה"מ²⁰: "לא מצאתי לע"ע החידוש הכי גדול דכל הגזירות דרבנן. . יבטלו תומ"י (או בסמיכות) לבנין ביהמ"ק הג".

ואם לא יבטלו כל הגזירות תומ"י אחר בנין ביהמ"ק הג', כל-שכן שלא יבטלו הגזירות לפני בנין ביהמ"ק! וא"כ פשוט שהתקנה אודות סיתות האבנים בברזל, שנוגעת לתהליך בניית ביהמ"ק - קודם שלימות בנייתו, תשאר בתוקפה בזמן בניית ביהמ"ק השלישי! ע"פ כהנ"ל נראה דההלכתא למשיחא בדיני סיתות בברזל הינה כך:

(א) בזמן בניית ביהמ"ק השלישי: (א) אסור לסתת את אבני ביהמ"ק עם ברזל בתוך שטח הר הבית. (ב) בחוץ כן מותר לסתת עם ברזל.

[הי' ניתן לומר שאף שיהי' מותר לסתת בברזל בחוץ, מ"מ ישנה העדפה לקיים את חומרתו של שלמה המלך גם בחוץ, ולכן באם תולעת השמיר תהי' בהישג יד (או גם באמצעות שאר הפיתוחים שנתגלו בשנים האחרונות, שבאמצעותם ניתן לסתת אבנים בלי שימוש בברזל) - נעדיף להשתמש בה ולא בברזל, אך נראה לומר לאידך גיסא, דלנו אין צורך בחומרתו של שלמה המלך, ואדרבה - יש לנו ענין להשתמש עם ברזל בביהמ"ק - כל עוד השימוש לא חורג את גבולות ההלכה].

(ב) תקופת זמן לאחר שביהמ"ק השלישי כבר יהי' בנוי: מסתבר שכבר תבטל התקנה, ובאם יהי' צורך לתקן אבן כל-שהיא ע"י סיתות בברזל - יהי' מותר לעשות זאת גם בתוך שטח ביהמ"ק.

ח

ברזל בגוף בנין ביהמ"ק

נאמר במדרש²¹: "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת²². . אבל ברזל אין כתיב כאן לא במקדש ולא במשכן למה שנמשל בו אדום שהחריבו ביהמ"ק.

היינו שבגוף בנין ביהמ"ק לא השתמשו בברזל כחומר גלם. מהחשש הנ"ל שהברזל יגרום לחורבן הבית.

ונראה דזהירות זו אינה הלכתית! זהירות זו לא הובאה בש"ס, לא ברמב"ם, ואפילו כשהובאה במדרש - היא לא הובאה בלשון של קביעת הלכה, אלא סיפור דברים בעלמא. ויל"ע בזה, דכיון שאכן בפועל ממש נזהרו לאורך כל הדורות - הן במשכן והן במקדש

(20) ליקוט מענות קודש מילואים ח"ב עמ' 94.

(21) שמו"ר לה, ה.

(22) תרומה כה, ג.

- משימוש בברזל בגוף הבנין, מדוע ענין זה לא נפסק להלכה?

ט

חז"ל לא קבעו זהירות שצריכה להיבטל בהלכה

והנה, זהירות פרטית זו היא הזהירות מברזל עלי' מדובר בעיקר בדבר מלכות ויחי, ואודותה נתבאר בדבר מלכות בפירוש שהיא תבוטל בביהמ"ק השלישי - דבביהמ"ק השלישי יהי' ריבוי עצום של ברזל בגוף הבנין. כולל מאה אלף ככר ברזל שדוד המלך צבר בשביל ביהמ"ק השלישי - יעו"ש בשיחה בארוכה.

ועפ"ז נראה לבאר בדא"פ, דכיון שנחוץ וחשוב הדבר - לשלב ברזל בבניית ביהמ"ק השלישי והנצחי, לכן מלכתחילה לא אסרו זאת הלכתית. דכיון שכנ"ל בניית המקדש הינה קודם זמן ביטול הגזירות, לכן באם היו קובעים בהלכה שאין לשלב ברזל בגוף הבנין, לא היו יכולים להשתמש בברזל בבניית ביהמ"ק השלישי!

והרי זה ממש כמו ביאור כ"ק אד"ש מה"מ שהובא לעיל, דהחמרת שלמה שלא לסתת בברזל גם בחוץ לא נקבעה להלכה - כיון שבביהמ"ק השלישי יש צורך לסתת את האבנים בברזל. דכך ממש י"ל בנוגע לברזל בגוף הבנין, שזהירות זו לא נקבעה להלכה כיון שבביהמ"ק השלישי יש צורך שיהי' ברזל בגוף הענין.

ואשמח לשמוע דעת הקוראים בכל הנ"ל.

ב' שלבים בתחיה

א' התמימים
קבוצה - 770 בית משיח

בנוגע לתחיית המתים לעת"ל, הנה מביא כ"ק אד"ש מלך המשיח שאנשים של"ע נפטרו בסמיכות לזמן הגאולה, נקל אצלם יותר קימתם לעתיד, ובלשון כ"ק אד"ש¹: "ובפרט שהענין ד"הקיצו ורננו שוכני עפר" נקל יותר אצל אלו שנעשו "שוכני עפר" זה-עתה, שרוח הנפש שורה עדיין על הגוף (כידוע פרטי החילוקים בזה בנוגע לשלשה שבעה ושלושים כו') (ראה סה"מ תרנ"ט ס"ע כ").

ויש לעיין מעט, הרי העניין דתחיית המתים כשלעצמו הוא נס גדול², ומדוע זה יהיה "נקל יותר", אם זהו נס אז ממילא מהי המשמעות שיהיה הוא "נקל יותר"?

ואוי"ל בפשטות, ע"פ הערת כ"ק אד"ש באגה"ק סי"ז: "כך הצדקה היא בחי' גילוי והארת אור א"ס ב"ה סובב כל עלמין שיאיר ויתגלה עד עוה"ז באתערותא דלתתא בתורת צדקה וחסד חנם לעתיד בתחיית המתים ביתר שאת ויתר עז לאין קץ מבחינת גילוי (הארה) [ההארה] בג"ע התחתון והעליון שהרי כל נשמות הצדיקים והתנאים והנביאים שהם עתה בג"ע העליון ברום המעלות יתלבשו בגופותיהם לעתיד ויקומו בזמן התחיה כו".

ובהערת כ"ק אד"ש בשיעורים בספר התניא: "להעיר שמחלק לב' זמנים (ובמילא מובן שזהו גם ב' עינים): לעתיד, בתחי', וצ"ע".

ומהנ"ל יוצא, שישנם ב' שלבים בקימה בתחיית המתים: א. התלבשות בנשמה בגוף. ב. הקימה בתחיית המתים. וממילא מובן שאנשים של"ע נסתלקו בסמיכות לביאת משיח, אין צריכה להיות בפעולה של "התלבשות הנשמה בגוף", ורק נותר השלב של התחיה. ודו"ק. ולא באתי אלא להאיר.

1) ש"פ וארא ה'תשנ"ב ספה"ש ה'תשנ"ב ח"א ע' 274 הע' 65.

2) בנוגע לעניין זה: אע"פ שמשיתח כ"ק אד"ש בנוגע לג' השאלות ששאלו אנשי אלכסנדריה (לקו"ש חח"י ע' 251 הערה 88), ניתן להבין שאי"ז נס ממש, אלא הוא נתפס הוא בטבע הגוף, ובלשון כ"ק אד"ש: "ההסברה בזה י"ל: במתים לעת"ל מוכרח הדבר שיחיו אז (והרי תחה"מ הוא עיקר באמונה) והיינו דמצד הגוף יש בו תכונה וכו' שיחי', וזהו סדר שכלול בהגוף (ולהעיר מאבות ספ"ד "הילודים למות והמתים לחיות" וראה סנהדרין (צא, א): "דלא הוה חיאי דהוה חיי לא כ"ש"), וא"כ נמצא דגוף החי יש לו שייכות והמשך לגוף המת".

אמנם, ודאי שזהו נס, ובלשון כ"ק אד"ש בכ"מ (ראה לדוג' לקו"ש חט"ו ע' 418 הע' 56): "וכדמוכח מענין דתתה"מ גופא, שהו"ע ביטול מנהגו של עולם וחדוש במעשה בראשית".

קביעת הפתגם ביום ש"ז ינחמנו"

הת' יוסף יצחק שי' מזרחי
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

בפתגם היומי ליום כ"ח אייר, כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א:

"באחד החזיונות לילה שראה הצ"צ את רבינו הזקן, בתוך שלשים להסתלקותו, אמר לפניו המאמר 'על שלשה דברים העולם עומד'. אחרי המאמר אמר לו: איש מזריע תחלה יולדת נקבה - זהו אמר. אשה מזרעת תחלה יולדת זכר - זהו אתה"¹.

והנה ידוע שכ"ק אד"ש שיבץ את הפתגמים בדיוק רב², ואפילו שהפתגמים סודרו לפי סדר שנה מעוברת וכקביעות מסויימת³, הרי הנה מתבטא על כך כ"ק אד"ש מה"מ⁴ "שמי שמונח בזה, יוכל למצוא עניינים בקלות שהוא לא שיער!".

והנה לכאורה, בפתגם היומי לכ"ח אייר אין קשר למקומו, שהרי אין הוא קשור לתאריך של לידת הצ"צ⁵ או של אימו הרבנית דבורה לאה ע"ה⁶, גם אין הוא בתוך השלושים להסתלקות אדה"ז (כסיפור שמסופר), ואפילו זה לא השיעור חומש של פר' תזריע (ששם הובא מקור הפתגם), וגם תאריך המכתב הינו ו' אייר⁷, ולא כ"ח.

גם צריך בירור בקשר בין המאמר ד"ה 'על שלושה דברים העולם עומד'⁸ לפתגם, שבהמשכו נאמר לצ"צ שהקשר שלו לאדה"ז הינו 'עצמי', וכאן לא רק שהדברים נאמרו בחזיון א', אלא כ"ק אד"ש מה"מ מביא אותם כרצף וסיפור אחד ("אחרי המאמר אמר לו").

(1) "מכ"ו אייר צט". אג"ק אדמו"ר הריי"צ ח"ד עמ' תקה.

(2) וכידוע התבטאות אחי אד"ש - ריא"ל - על הספר 'היום יום' 'ידעתי שהוא גאון, אבל עד כדי כך?!'.

(3) ואכן הרבה מסידור הפתגמים הוא על פי ההקשר לא' משיעורי החת"ת של אותה קביעות, ובהא גופא ע"פ רוב לפי שיעור החומש.

(4) שיחת י"ט כסלו ה'תשמ"ט.

(5) וגם לא ט' חודשים לפני לידתו (ער"ה) - תחילת זמן העיבור.

(6) כלומר, שאין ידוע תאריך לידתה, שבגינו תהי' זו סיבה לכתוב דווקא בתאריך זה.

(7) כפי שכו"כ מהפתגמים נקבעו ע"פ התאריך של המכתב שממנו נלקחו.

(8) שאגב, לא מצאתיהו ברשימת מאמרי דא"ח של אדה"ז או הצ"צ, ואשמח אם מי מהקוראים ימציא לידי מ"מ למאמר זה מאחד מרבותינו נשיאנו.

רק אחרי עיון במקור הדברים - במכתב אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, אפשר להבין את בחירתו המדויקת של קביעת הפתגם דווקא בתאריך זה והקשר למאמר, שם מסופר בהרחבה על כך שהצ"צ לא רצה לקבל ע"ע את עול הנשיאות אחרי הסתלקות אביו - כ"ק אדמו"ר האמצעי בתקפ"ח, ורק אחרי ששלושה מזקני החסידים פנו אליו, וא' מהם אמר לו מאמר חז"ל זה, ורק אז הסכים לקבל הנשיאות, וזה הי' - כמסופר שם - בסמיכות זמן לחג השבועות תקצ"א, ולכן אד"ש קבע פתגם זה בימים הסמוכים לקבלת הנשיאות של הצ"צ.

ויש להוסיף שכמסופר שם בארוכה אודות מאמר זה שעבר מרבי לרבי, ואדמו"ר הזקן הורה לצ"צ לקבל איתו את הנשיאות, וזה הי' מילה במילה ממה שאדה"ז אמר בתקנ"ג כשהצ"צ הי' בגיל שלוש וחצי! ולכן בהקשר של התאריך הזה דווקא - קבלת הנשיאות, מובא גם המאמר שאמרו בקבלת הנשיאות.

ואולי י"ל (עכ"פ בפשטות) הקשר דווקא למאמר זה, שהרי ידוע⁹ הקטרוג שהי' בתקנ"ב על חסידות, ושהרבנית הצדקנית מרת דבורה לאה לקחה אותו על עצמה בשביל להציל את בנין החסידות. וידוע¹⁰ התבטאות אדמו"ר הזקן (אחרי שקם מעלפוננו בשבועות תקנ"ב בקשר לקטרוג הנ"ל) על אדמו"ר הצמח צדק: "זה ינחמנו!"¹¹, דהיינו שעל ידו נשלמה החזקה של בנין החסידות¹², וזה רמוז בדיבור המתחיל "על שלושה דברים העולם עומד".

(9) ראה בארוכה קונטרס 'הרבנית דבורה לאה'. (קה"ת ברוקלין, תשנ"ג).

(10) ספה"ש אדמו"ר הריי"צ ת"ש עמ' 5-64.

(11) להעיר שכן הוא שמו הק' 'מנחם'.

(12) הדור השלישי של נשיאי חב"ד.

רוב מנין ורוב בנין ישראל

הת' יוסף יצחק שי' מזרחי
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

ידועים דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח בקונטרס 'בית רבנו שבבבל'¹, אודות גלות אמריקא שבה נמצאים "רוב מנין ורוב בנין דבנ"י".

והנה נראה לדעתי, שמבלי להיכנס לדיון אודות המספרים שמפרסמים ארגונים שונים, שמהם עולה שבא"י ישנם שבע מיליון יהודים לערך, לעומת ארה"ב שבה יש שש מיליון לערך (ויש לברר היטב אודות אמינות מדגמים אלו, שהרי רוצים כוונתם לפרסם שבא"י יש ריבוי הכי גדול של יהודים ע"מ לעודד עלי' וכיו"ב²).

הכוונה בפשטות בדברי כ"ק אד"ש מה"מ בשיחה היא שבארה"ב ישנו קיבוץ יהודים הכי גדול מבין הגלויות. והטעם, שהרי זהו כל מהות הקונטרס לבאר אודות המקדש מעט שבבבל - חו"ל³; וכל זמן שישראל בגלות הקב"ה איתם, אלא שבזה גופא (בתוך הגלויות), וזהו במקום שישנו הכי הרבה יהודים.

ובפרט שבא"י הרי אין הקדושה תלוי' בכך שגרים בה⁴, וכפסק הרמב"ם שעדיף לגור בארץ הקודש - אפי' שהרוב שם גויים, וכמארז"ל⁵ "קדושה שני' קדשה לשעתה, וקדשה לעתיד לבוא", וע"ד "קדושה לא זזה ממקומה"⁶.

ולפ"ז פשוט שמבין כל הגלויות גופא הרי כאן ישנם הרוב מנין ובנין, ואשמח לשמוע חו"ד הקוראים בזה.

(1) ובריבוי מקומות.

(2) ומה גם שאין הם יודעים מי באמת יהודי בגלל חוק השבות וכו', וכידוע שרבים רבים מן העולים הם אינם יהודים ע"פ הלכה. ועכ"פ בספק, לעומת ההתבוללות האיומה והעצומה שיש בארה"ב, ככה שאין לדעת כמה יהודים ע"פ דין שרח"ל התבוללו בין הגויים ואין יודעים על יהדותם.

(3) כמודפס על גבי השער "ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם".

(4) אך כמובן שבזמן שכל יושבי' עלי' אז היא ועם ישראל בשלימות, ולכן רק אז חוזרים הרבה מצוות.

(5) מגילה י, א.

(6) אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

כמה הערות בקובץ "היכל המלך" חייז

כמה מהתמימים שי'
תות"ל המרכזית - 770 בית משיח

זכינו ובקשר עם וא"ו תשרי, יום הילולא-יארצייט של הרבנית הצדקנית מרת חנה נ"ע - אמו של - יבדלח"ט כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, י"ל קובץ "היכל המלך" חייז המלא וגדוש בעניינים חדשים מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. בהבא לקמן, באו כמה הערות והארות בהמובא בקובץ.

א. בע' 33 (צילום כתי"ק ממכתב מב' אלול ה'תש"מ למר אלימלך לנדנר):

נ ב

בטח ידוע לכ' אשר האוכלסי' היהודית בכלל באילת הולכת ופוחתת זה משך כמה שנים (והאוכלסי' הערבית - להיפך. והיא עתה מהוה שליש ויותר). וזהו - למרות ערכה הבטחוני. והתוכניות הרשמיות לביסוס אילת - (עיקרן?) להוסיף בבתי המלון לתיירים שני אלפים חדרים!

מהיר

בקשר לזה, ראה גם ר"ד ביחידות לאדמו"ר מסדיגורא (שיחו"ק תש"מ ח"ד ע' 1152) ביום ד', ד' תמוז תש"מ (כחודשיים לפני כתיבת מכתב זה), ע"ד (הנסיון מצד ממשלת ישראל ל)צמצום הילודה ר"ל אצל בני"י בארה"ק, ושקו"ט עד"ז שממענק לילודה - ירווחו ויתרבו גם הערביים, עיי"ש באורך.

ב. שם בע' 42 (צילום כתי"ק ממכתב מה' מנחם-אב ה'תשמ"ז להרה"ת ר' אברהם יצחק גליק):

ת"ת"ח על צילום רשימות האני' דנסיעת כ"ק מו"ח אדמו"ר מגעטעבורג."

בקשר לזה - ראה סקירה ע"ד נסיעת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע מגעטעבורג בתשורה קרינסקי י"ד סיון תשפ"ה ע' 14 ואילך. ושם ג"כ צילום רשימות האני' דנסיעת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע - עליה מענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הנ"ל.

וראה גם מענה ז' שבקובץ (מאחרי ה' אייר תנש"א לבנו הרה"ת ר' גרשון צבי שיחי'

גליק) – ע"ד הפעילות בגעטעבורג ושם: [. נאמתי, שגטבורג זכה שהרבי הקודם זי"ע נסע משם ליסד יהדות וחסידות בארה"ב ועכשיו השלהבת בארה"ב הוא כל כך חזקה עד שמגיע לגטבורג שליח שיפעול בכל שכבות בני ישראל הנמצאים בעיר .] אזכיר עה"צ והזמ"ג והענין.

ג. במענה ז' הנ"ל: [. הנני שמח להודיע לכ"ק אד"ש שפתחנו היום בית חב"ד בגטבורג שוודי' עם בואו של הרב נמדר ורעייתו ובנם להעיר.] –

למענות נוספים בקשר עם עבודת השליחות של הרב גבריאל אלכסנדר נמדר בשוודיה – ראה תשורה קרינסקי הנ"ל ע' 19 ואילך.

ד. בע' 47 (מענה מג' אלול תשנ"א לר' גרשון צבי שיחי' גליק): [. הזמינו אותי להשתתף בכינוס הסטודנטים מכל מדינות אירופה שעומד להתקיים בטדמוס, גרמני'. הם הפצירו בי הרבה לבוא וגם הסכימו לשלם עבור כל ההוצאות שלי. אני עומד להיות שם מיום ה' י"ט אלול עד יום א' כ"ב אלול. ומבקשים ברכתו הק' להצלחה רבה בכל הנ"ל ואולי אזכה לכמה מילים מכ"ק אד"ש עבור הכינוס:] למסור להם שהמלך בשדה ומקבל כו' – הלשון בדיוק בלקו"ת.

ראה עד"ז מענה מר"ח אלול תשל"ג (ליקוט מענות קודש תשל"ג מענה שע). מענה מי"ד אלול תשמ"ג (ליקוט מענות קודש מילואים ח"ד ע' 570), ועוד – נסמנו בקובץ "הערות וביאורים בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א" גיליון רז ע' 13. גיליון רח ע' 13 (ועיי"ש ביאור המענות בדא"פ).

ה. בע' 55 (מענה מי"ז מנחם-אב תשנ"ב להרה"ת ר' גרשון צבי שיחי' גליק) בקשר עם נסיעת ר' ברוך מייערס לבדוק את מקום השליחות בברטיסלבה; ע' 59 (מענה מו' אלול תשנ"ב להנ"ל) קבלת הסכמה וברכה מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שיבוא לכהן כרב וכשליח בברטיסלבה; ע' 63 (מענה מז' תשרי תשנ"ג להנ"ל) ע"ד הצלחת פעילות הרב מייערס בימי ראש השנה; ע' 64 (מענה מט' תשרי תשנ"ג להנ"ל) ע"ד קבלת הרב מייערס כרב בברטיסלבה; ע' 81 (מענה מכ"ו שבט תשנ"ג להנ"ל) ע"ד פעולותיו לקבלת הרב מייערס כרבה הראשי של סלובקיה; ע' 84 (מענה מער"ח סיון תשנ"ג להנ"ל) ע"ד הסתדרותו של הרב מייערס בברטיסלבה;

בקשר לזה יש להקדים, שהרב ברוך שיחי' מייערס שאל את כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א האם כדאית הנסיעה להתעניין בהצעה לצאת בשליחות במדינת סלובקיה, וביקש ברכה והצלחה לזה, וביום ז' אד"ש תשנ"ב הוקרא מכתבו בפני כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וענה בפיו הק' "יא" (מזכרון הנמען שיחי' כפי ששמע מהמזכיר ריל"ג).

הצורך בדברי הע"ח בד"ה החודש תרס"ו

הת' מנחם מענדל שי' גרייזמאן
והת' מנחם מענדל שי' הלוי לויין
קבוצה - 770 בית משיח

הצ"ע בצורך הבאת דברי הע"ח

בד"ה החדש תרס"ו¹ מתחיל לבאר כ"ק אדמו"ר הרש"ב את החילוק שבין נשמות שבבחי' בנים לנשמות שבבחי' עבדים², ובפתיחת הענין מביא מספר מקומות בהם נתבאר חילוק זה באופנים שונים:

א. דברי הע"ח שהחילוק הוא בשורש הנשמות למעלה, היות ונשמות דעבדים נר"נ שלהם מבי"ע, ונשמות דבנים נר"נ שלהם מאצילות.

ב. דברי הרע"מ שהחילוק בין סוגי הנשמות מתבטא באופן ידיעת האלקות של הנשמות בהיותם למטה ש"בזמנא דידע לי' ב"נ לקוב"ה באורח כלל, כדין אקרי עבד . ובזמנא דידע לי' אורח פרט כדין אקרי בן רחימא דילי', כגן דחפיש בגניזא בכל רזין דביתא".

ג. ביאורו של הרמ"ק על הרע"מ (והובאו באור החמה) ד"מי שיש לו נשמה דאצילות הוא ידע כל גניזין ורזא דביתא, אבל כשיש לו רק נר"נ דבי"ע ידע לי' לקוב"ה רק באורח כלל".

מכהנ"ל עולה שנשמות דבנים מאצילות ונשמות דעבדים מבי"ע, וכתוצאה מהחילוק בשרשם ישנו למטה חילוק באופן ידיעת האלקות שלהם.

(1) המשך תרס"ו ע' קנז.

(2) ובקצרה מהלך הענינים בהמשך זה (החדש) ושלאחריו: במאמר זה מניח תחילה החילוק שבין סוגי הנשמות ומתחיל לבאר ענין עולם האצילות בכדי להבין מהות הנשמות דאצי' - ביאור זה מתפרס על פני ח' מאמרים (החל ממאמר זה), כשלאחמ"כ מבאר ענין נשמות דעבדים.
חילוק זה בין סוגי הנשמות מהווה יסוד המוזכר לאורך כל ההמשך עד לסיומו.

וצע"ק בסדר הבאת הדברים, שהרי הרח"ו חי ופעל בתקופה מאוחרת מהרמ"ק, ומדוע הביאו בראשית דבריו.

ועוד והוא העיקר: לכאורה ביאורו של הרמ"ק על הרע"מ כולל בתוכו אף את דברי הע"ח (שהחילוק הוא בשורש הנשמות, דנשמות דבנים מאצילות ועבדים מבי"ע) ומציג את הדברים כך ששני הביאורים (דהע"ח והרע"מ) משלימים זה את זה – שהחילוק באופני ידיעת האלקות של הנשמות נובע כתוצאה מהחילוק שבשרשם למעלה.

[ואף את"ל שישנו צורך בהבאת דברי הע"ח בפ"ע³ – לכאורה ניתן הי' לסדר הדברים באופן ד'כלל ופרט' – ראשית דברי הרמ"ק על הרע"מ הכוללים גם את דברי הע"ח, ולאחמ"כ את דברי הע"ח בפ"ע]

ולכאורה יש לבאר את הדברים ע"פ מהלך הענינים במאמר, וכדלקמן.

ב

הביאור בזה ע"פ מהלך הענינים במאמר

בהמשך המאמר נכנס כ"ק אדנ"ע לבאר את הדברים בפרטיות יותר, ובתחילה⁴ מבאר בפרטיות את החילוק בשרשם של הנשמות – דב' סוגי הנשמות נתהוו מיחוד ז"נו דאצילות, אלא שהחילוק באופן התהוותם הוא משך הזמן שהיו בעיבור במל' דאצילות (ובהמשך מבאר זאת בפרטיות דנשמות דבי"ע נתהוו מחיצוניות האור ונשמות דאצילות מפנימיות האור).

ולאחמ"כ⁵ מבאר את החילוק שבאופן עבודת הנשמות למטה, שנשמות שבבחי' בנים גם בהיותם למטה נרגש בהם בעיקר מציאות הנשמה, וגופם בטל ממילא לגבי אור הנשמה (כיוסף ורשב"י) והביטול דנשמות שבבחי' עבדים נעשה ע"י עבודתם בביור הגוף היות ויותר נרגש אצלם מציאות, וחילוק זה נובע מקורו מהחילוק שבשורש הנשמות למעלה.

ועפ"ז א"ש סדר הדברים בהבאת ג' המקורות דלעיל וכן הצורך שבהבאת דברי הע"ח: שבתחילה הביא כ"ק אדנ"ע את דברי הע"ח (שהחילוק בין בנים לעבדים הוא בשרש הנשמות) – שבתכנם עוסק תחילה בביאורו לאחמ"כ, ולאח"ז מביא את דברי הרע"מ

(3) דלכאורה הצורך בזה הוא בכדי לקשר בפירוש בין סוגי הנשמות דבנים ועבדים – לנשמות דאצילות ודבי"ע, שזה נמצא בפירוש בדברי הע"ח בלבד, דהרע"מ מדבר רק גבי אופן ידיעת האלקות שלהם ולא מפרש שהם הנשמות דבי"ע ודאצילות.

(4) שם "והנה ידוע דנשמות" – ע' קנח "שייכות כו".

(5) שם – ע' קנט "במציאות ממש כו".

והרמ"ק (שהחילוק הוא באופן ידיעת האלקות דהנשמות⁶, ומקור חילוק זה הוא מהחילוק שבשרשם) – שבתכנם עוסק לאחר (ובהמשך) לביאורו בדברי הע"ח.

וממילא הטעם (לכאורה) שהביא דברי הע"ח תחילה, הוא משום שכך בכונתו לסדר את הדברים בביאורו לאחמ"כ - שקודם מבאר בשורש הנשמות (דזה נמצא בדבריו דוקא ולא בדברי הרמ"ק) ולאחמ"כ את אופני העבודה שמשתלשלים כתוצאה מזה למטה.

ולא באנו אלא להאיר.

6) שידיעת אלקות ע"י האדם הינה חלק משלמות ענינם (ופעולתם) של התומ"צ, ראה הדרן על הרמב"ם תנש"א (סה"ש תנש"א ח"א ע' 98 ואילך). ולכללות הענין (ששלימות התומ"צ הינה כאשר כל פרטי הבריאה מתנהגים ע"פ הוראות התורה) ראה הדרן על הרמב"ם תשל"ה ס"ה. תשמ"ו ס"י. תש"נ ס"ו. ועוד.

לזכות

הרב אוריה ושרה

סילברמן

להצלחה רבה בכל המצטרך ולשפע
ברכה והצלחה בכל מעשיהם אושר
ועושר בגו"ר!

ולזכות כלל השלוחים דעיה"ק אלעד
שיזכו להכין את תושבי העיר לקבלת
פני משיח צדקנו!

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

לרפואה שלימה
של חיה מושקא
בת בלה רחל

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

- לזכות -

**כ"ק אדוננו מורנו
ורבינו מלך המשיח
שליטי"א**

**מהרה יגלה
ויגאלנו אבי"ר**

יחי אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח לעולם ועד

לתרומות והקדשות (Zelle):
770shmil@gmail.com